

Kardeljeva pl. 4, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: +386 (0)1 58 05 105
fax: +386 (0)1 58 05 104

Politbarometer 1/2013

januar 2013

Projekt

"Javnomnenjske raziskave o odnosu javnosti
do aktualnih razmer in dogajanj v Sloveniji"

je longitudinalni projekt CJMMK, ki poteka od januarja 1995 dalje

Ljubljana, 21. 1. 2013

Politbarometer, januar 2013

Poročilo o raziskavi, ki je bila opravljena v dneh od 14. 1. do 16. 1. 2013

Prvo delno poročilo – grafični prikazi

V dneh od 14. do 16. januarja 2013 smo opravili prvo meritev stališč v okviru programa Politbarometer 2013¹. Poleg vprašanj, ki jih ponavljamo skozi ves tok raziskave (longitudinalni del) in ki zajemajo področja zadovoljstva, ocene uspešnosti delovanja državnih organov, zaupanja in strankarske preference, smo v tokratno raziskavo vključili še vprašanja v povezavi z izražanjem državljskega nezadovoljstva in nekaterimi reformnimi ukrepi (predlogi).

V tem delnem poročilu prikazujemo le izbrane preseke iz celotnega raziskovalnega gradiva. Rezultati tokratne meritve so prikazani v časovnem preseku in v medčasovnih primerjavah; deloma vključujejo tudi strukturne prikaze. Obsežno končno poročilo bomo izdelali v naslednjih dneh in bo dostopno na domači strani www.cjm. Izbor grafičnih prikazov je podan v treh poglavjih.

¹ Longitudinalni projekt Politbarometer, ki poteka nepretrgoma od januarja 1995, v obdobju od januarja 2006 do jeseni 2010 ni bil financiran. Od 1. 10. 2010 dalje poteka na osnovi pogodbe o financiranju Ciljnih raziskovalnih programov Vlade Republike Slovenije. V novem projektne okviru bo raziskava potekala naslednja tri leta, do oktobra 2013.

Politbarometer januar 2013 je potekal v dneh od 14. do 16. januarja 2013; na osnovi vzorca telefonskih naročnikov smo zajeli 964 polnoletnih oseb, prebivalcev Republike Slovenije, in z njimi izvedli telefonski intervju s pomočjo standardiziranega vprašalnika. Vzorec je potekalo iz vzorčne baze (BN=3463), ki je bila izčrpana do 28%. Telefonske intervjuje Politbarometra 1/13 je izvajalo 27 izšolanih anketarjev CJMMK, povprečni čas trajanja intervjuja (računalniška meritev) je bil 12 minut, medtem ko je bil skupni bruto čas trajanja ankete 400 ur.

Zasnovno vprašalnika PB01/13, kontrolo izvedbe in pripravo poročila je opravila skupina CJMMK: red. prof. dr. Niko Toš, doc. dr. Slavko Kurdija (nosilec projekta), Živa Broder, univ. dipl. soc. in mag. Tina Vovk.

Poročilo vsebuje popoln pregled postavljenih vprašanj in dobljenih odgovorov – v prilogi. V nadaljevanju podajamo pregled najznačilnejših ugotovitev v opisni, grafični ali numerični obliki. Vsa vprašanja in merila v gradivu so povzeta v izvorni obliki. Ker gre v večini primerov za ponavljajoče se meritve, podajamo poleg aktualne meritve še pregled prejšnjih meritev.

Prikazi in analize podatkov temeljijo na sistemu vzorčnih uteži, ki zmanjšujejo pristranost in napake v rezultatih kot posledice vzorčenja.

Vsebina poročila:

1.0 Ocene delovanja osrednjih državnih organov

- 1.1 Zadovoljstvo z demokracijo
- 1.2 Ne-podpora vladi
- 1.3 Ocena ne-uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov
- 1.4 Ocena uspešnosti delovanja državnih nadzornih organov
- 1.5 Ne-zaupanje v osrednje državne in druge institucije

2.0 Odnos do izražanja državljanskega nezadovoljstva

- 2.1 Podpora protestnim gibanjem in stališča o novi stranki
- 2.2 Pogledi in učinki poročila KPK

3.0 Pogledi na reforme

- 3.1 Ocena kriznih razmer
- 3.2 Pogledi na alternativne izhode iz družbene krize
- 3.3 Omejitev ustavne pravice do referendumu, do zakona »o holdingu in slabi banki« ter odnos do varčevanja v javnih službah

4.0 Opredeljevanje do strank: strankarske preference

- 4.1 Levo-desno samoopredeljevanje
- 4.2 Pretekla volilna ravnanja
- 4.3 Udeležba na volitvah
- 4.4 Volil bi
- 4.5 Strankarske preference

5.0 Kazalci splošnega zadovoljstva

- 5.1 Osebna sreča
- 5.2 Zadovoljstvo z življenjem
- 5.3 Zadovoljstvo z materialnimi razmerami
- 5.4 Skrb za zaposlitev
- 5.5 Ne-zadovoljstva – strnjen prikaz

Povzetki

Pregled prikazanih gradiv PB 2013/1 – v primerjavi s predhodnimi meritvami – v vseh presekih in dodatno ponovno potrjuje naslednje vtise:

(1) Tudi tokratna meritev potrjuje trend upadanja v izražanju zaupanja v osrednje institucije političnega in družbenega sistema. Nosilca izvršne veje oblasti (vlada, predsednik vlade) v obdobju 2010–2012 izgubljata podporo na vseh kazalcih. Tako npr. vlado J. Janše danes (jan. 2013) podpira le še 16% vprašanih, med njimi pa so pretežno ali izključno respondenti iz preferenčnih skupin SDS in NSI. Med preferenti preostalih koalicijskih strank vlada J. J. skoraj ni deležna podpore. To še posebej velja za preferenčni skupini opozicijskih strank. Dalje, vlada in predsednik vlade sta tokrat deležna najnižje (doslej izmerjene) ocene uspešnosti svojega delovanja; vlada in predsednik vlade sta ob tej meritvi deležna najnižjih (doslej izmerjenih) izrazov zaupanja. V zvezi s poročilom Komisije za preprečevanje korupcije več kot štiri petine vseh vprašanih izreka stališče, da naj predsednik vlade odstopi.

Ocena razmer v delovanju institucij političnega sistema se izraža skozi ne-zadovoljstvo z demokracijo. S stanjem demokracije v slovenski družbi je v aktualnem preseku nezadovoljnih 90% vseh vprašanih. Nezadovoljstvo z delovanjem politike torej ni le prevladujoče, temveč popolno in vseobsegajoče. Analiza pokaže le neznatna in nepomembna odstopanja (med preferenti koalicijskih strank oz. med desno samoopredeljenimi in le osnovnošolsko izobraženimi).

Med dvajsetimi institucijami političnega in družbenega sistema, ki so v okviru longitudinalnega programa PB vključene v opazovanje zaupanja, se tokrat (januar 2013) v vrh, z največ zaupanja, umeščajo: Slovenska vojska, šolstvo, zdravstvo, Komisija za preprečevanje korupcije, policija in Predsednik republike; na dno, z največ izražene nezaupanja (in s prevladujočim nezaupanjem) pa se uvrščajo predsednik vlade, državni zbor, vlada, politične stranke, sodišča ter cerkev in duhovščina. Ne le, da upada zaupanje v vse temeljne politične institucije, izrazito upada tudi zaupanje v Banko Slovenije in evro.

Za razliko od osrednjih državnih institucij, ki ostajajo prejkoslej brez zaupanja državljanov, pa se po njihovi oceni v razsežju zaupanje/uspešnost delovanja, visoko umeščajo vse državne nadzorne institucije. Podobno kot vojska, šolstvo, zdravstvo, respondenti izrekajo visoko zaupanje oz. visoko oceno uspešnosti delovanja Informacijski pooblaščenki, Komisiji za preprečevanje korupcije, Varuhinji človekovih pravic in predsedniku računskega sodišča. Bistveno nižje – in z manj zaupanja oz. nižjimi ocenami uspešnosti – sta umeščena Banka Slovenije in guverner BS.

Razkrajanje razmerja med nosilci institucionalnega sistema in volilnim telesom je doseglo najnižjo točko v dvajsetih letih slovenske državnosti. Doseglo je dno!

(2) Pogledi na alternativne izhode iz družbene krize so vse bolj izostreni. Velika večina vprašanih se zavzema za temeljito (postopno) reformiranje družbe, tretjina vseh pa radikalizira svoje poglede na družbeno stanje ter se izreka za korenito in revolucionarno spreminjanje temeljev in celotnega načina delovanja družbe. Velika večina vprašanih izreka podporo protestniškim gibanjem in manifestacijam državljanske nepokorščine. Respondenti zaznavajo v gibanjih nove možnosti za uveljavitev vladavine ljudstva, za širše vključevanje civilno-družbenih gibanj ter njihovo vključevanje v parlamentarni sistem. Ljudje razpoznavajo smiselnost izražanja gibanj skozi nastajanje novih strank in jih v značilni meri podpirajo.

(3) V ocenjevanju kriznih razmer med ljudmi močno prevlada, da se »kriza še pogloblja in se bo stanje še naprej slabšalo«. Pri iskanju alternativnih izhodov iz krize velika večina ljudi nakazuje potrebo po izboljševanju razmer s pomočjo reform, manjši, a značilen del respondentov pa se izreka za revolucionarno akcijo in »korenite spremembe v celotnem načinu delovanja naše družbe«. Toda v opredeljevanju konkretnih reformnih potez vlade (omejitev referendumov, zmanjšanje sredstev za delovanje zdravstva, šolstva, ustanovitev holdinga in slabe banke) zavzema (velika) večina vseh odklonilen odnos.

(4) Tokratna raziskava v primerjavi s predhodnimi zabeleži značilne premike v opredeljevanju do strank. Še vedno sicer velja, da se polovica vseh v strankarskem polju »ne znajde« in ne izreka svojih preferenc. Hkrati pa je v zadnjem letu prišlo do značilnih prerazporeditev v preferenčnem polju. V obdobju do predčasnih volitev je največ izgubila SD, največ pa sta pridobili novo nastali stranki PS in DL. Ob tem je SDS ostala relativno stabilna. Aktualen presek pokaže, da je preferenčna podpora SD »vzkipela« in se potrojila, preferenčna podpora PS pa je najbolj izrazito upadla. Podrobnosti teh premikov in prerazporeditev so deloma opisane v poročilu.

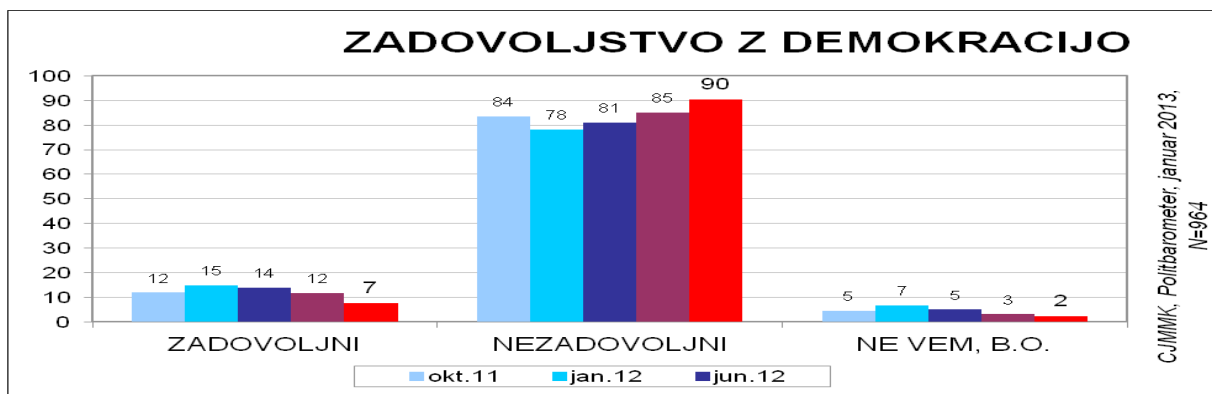
(5) V izražanju splošnega zadovoljstva, razen na točki popolnega nezadovoljstva z razmerami v političnem sistemu, ob tokratni meritvi ne opazimo značilnih premikov. Velja vse že doslej povedano.

1.0 Ocene delovanja osrednjih državnih organov

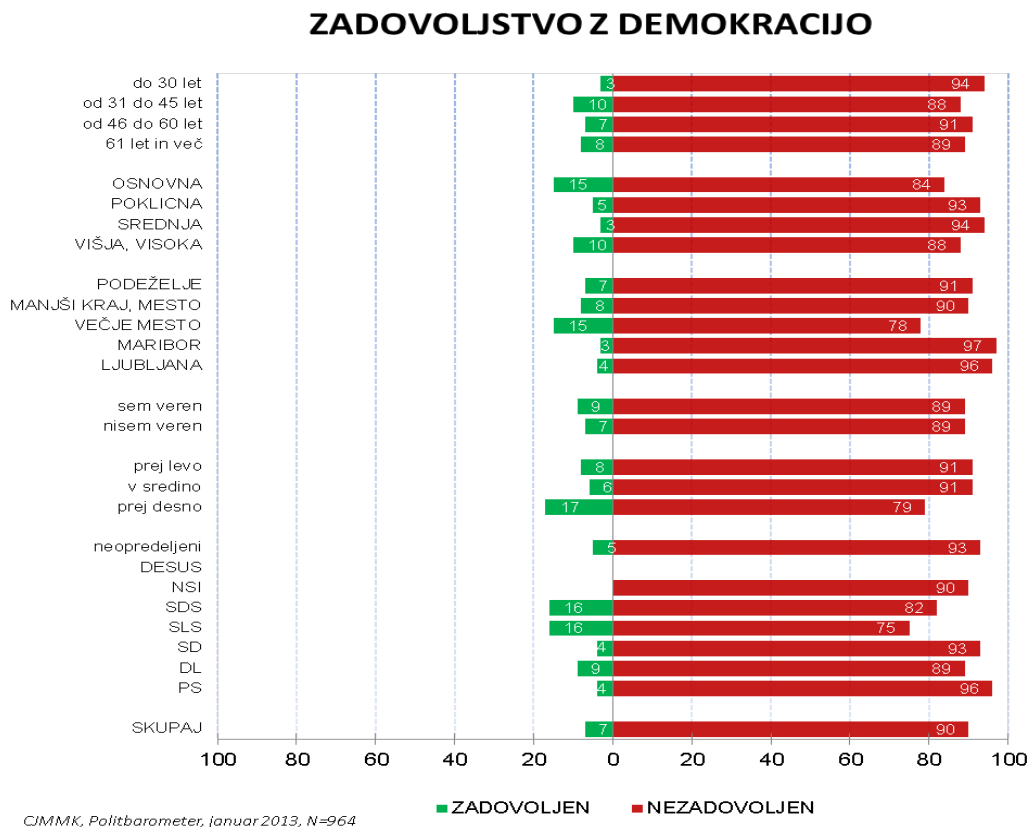
1.1 Zadovoljstvo z demokracijo

Izražanje ne-zadovoljstva s stanjem demokracije je doseglo »plafon«. To potrjuje tudi strukturna analiza. Statistično značilno odstopanje od prevladujočega stališča opazimo le med podporniki vlade J. Janše, med katerimi je slaba četrtina (23%) zadovoljna s stanjem demokracije.

Graf 1

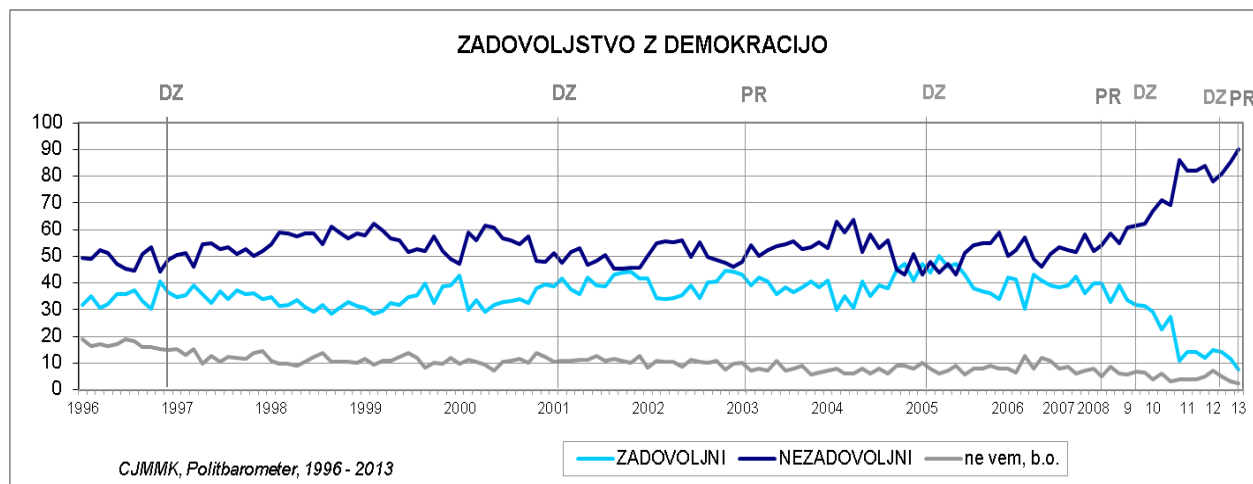

Graf 2

Graf 3 pokaže, da je izražanje nezadovoljstva v vsem obdobju opazovanja (od 1996 dalje) izrazito in prevladujoče. Dalje, da se je le v začetku mandatnega obdobja 2004–2008 nezadovoljstvo z demokracijo izrazito umirilo in nato postopoma, skozi obdobje mandata 2008–2011 naraščalo in naraslo do aktualnega »plafona«.

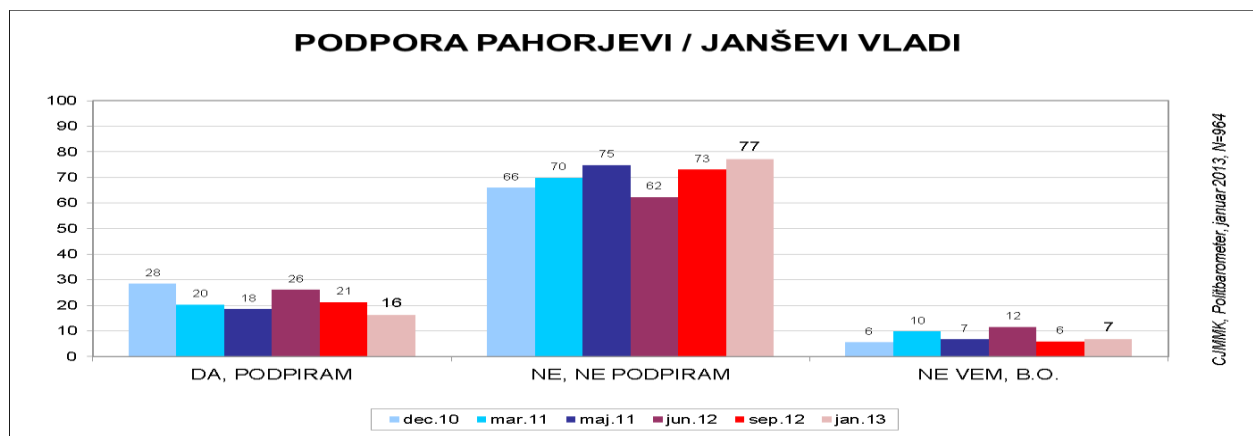
Graf 3

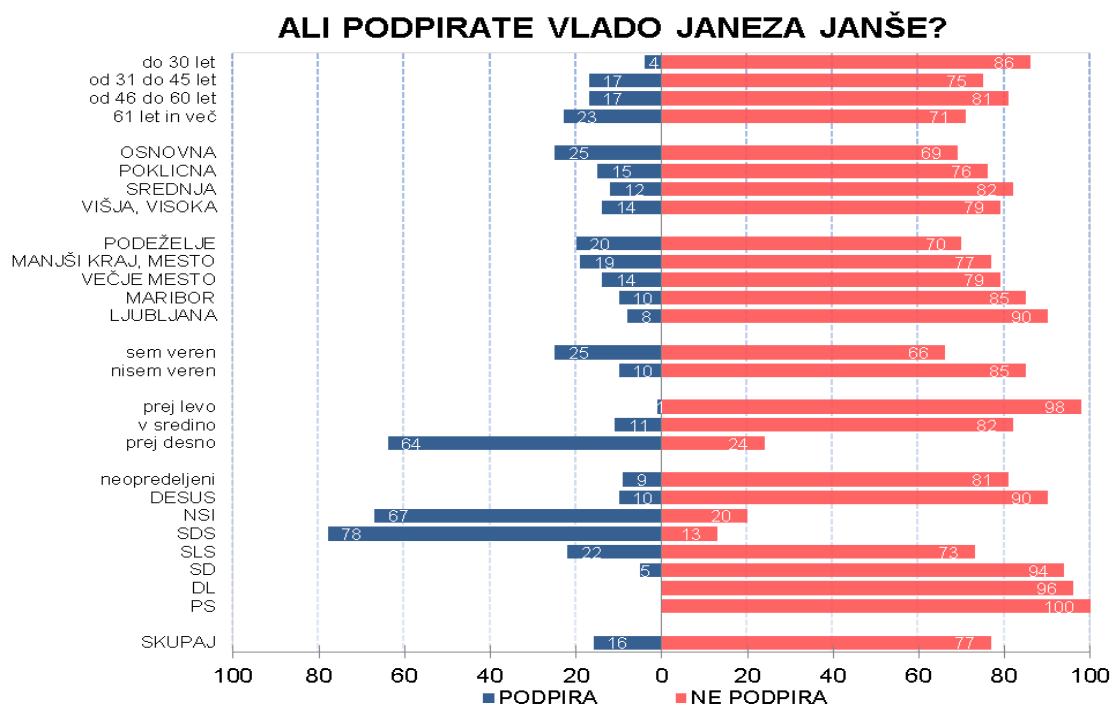
1.2 Ne-podpora vladi

Grafi 4-6 pokažejo na dinamiko izražanja in naraščanja ne-podpore oz. upadanja podpore ter (v aktualnem preseku) strukturne značilnosti opredeljenih. Aktualna ne-podpora vladi J. Janše zaostaja za izmerjeno najnižjo ne-podpore vladi B. Pahorja maja 2011 (torej tik pred razpisom predčasnih volitev). Razkroj razmerja med volilnim telesom in izvršno oblastjo, ki je očitno že v mandatnem obdobju B. Pahorja, se aktualno še pogloblja. Strukturna analiza pokaže, da v večji meri kot v povprečju (16%) vlado še vedno podpirajo preferenti SDS (78%) in NSI (67%), deloma pa od povprečja odstopajo še najstarejši (61 in več: 23%), le osnovnošolsko izobraženi (25%) ter verni (25%) respondenti. Očitno je, da vlade ne podpirajo preferenti koalicijskih strank (SLS 22%; DESUS 10%; DL 0%) in tudi ne večina strankarsko neopredeljenih (9%).

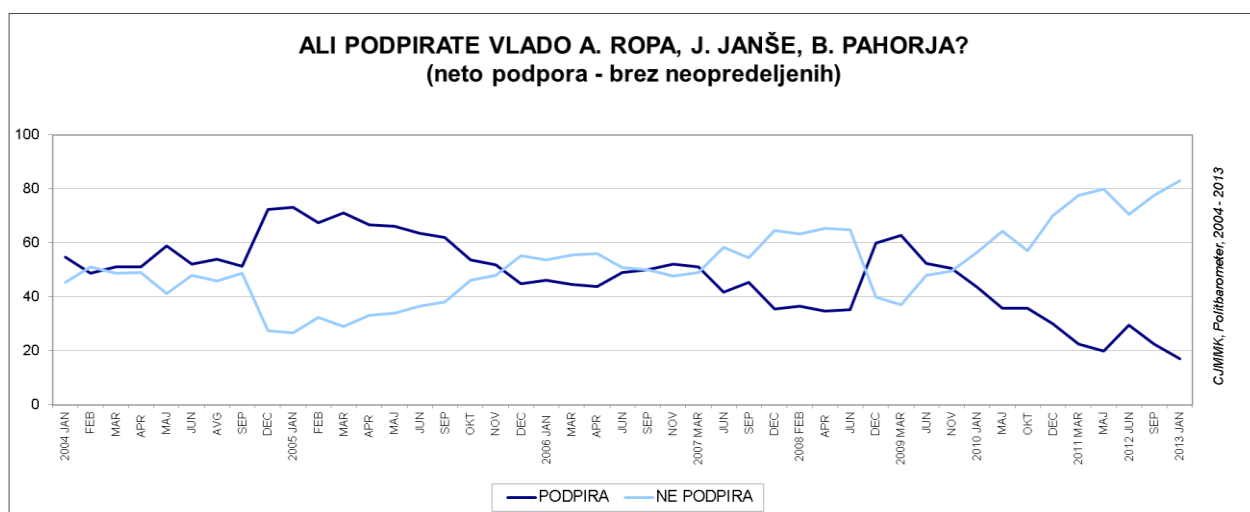
Graf 4

Graf 5

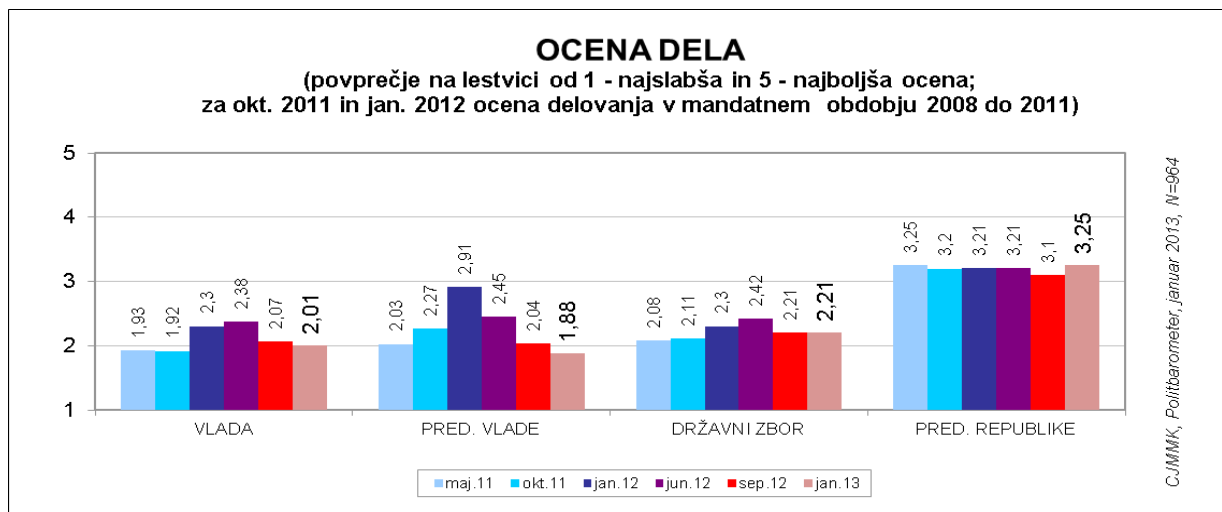
Graf 6

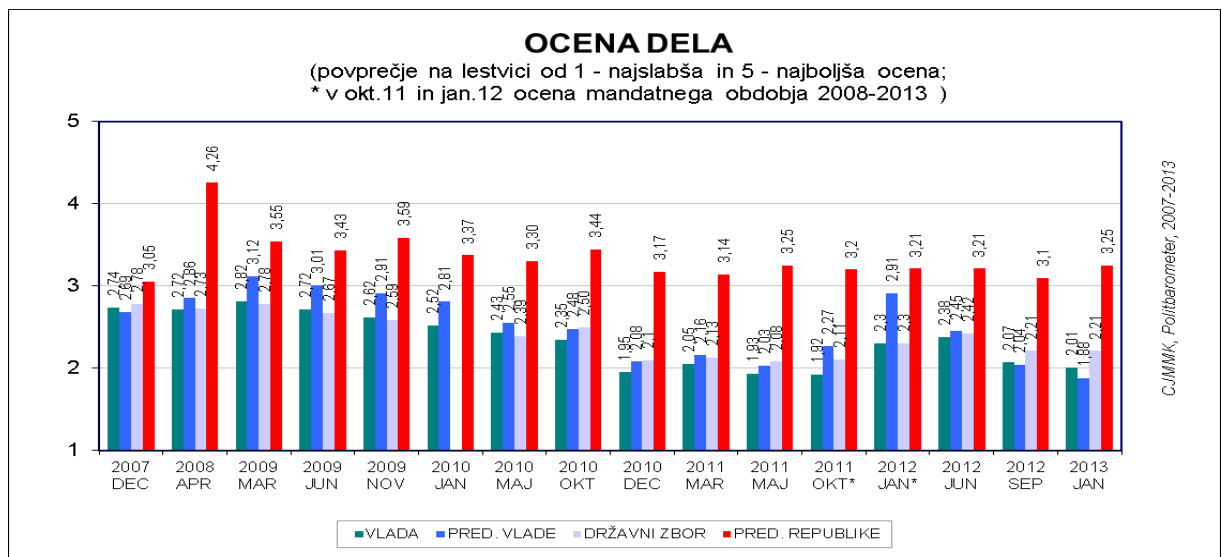
1.3 Ocena uspešnosti delovanja osrednjih državnih organov

Ocene uspešnosti, prikazane v grafu 7, pokažejo, da ostaja vlada na nizki ravni, vendar nekaj višje od ravni ocene Pahorjeve vlade v letu 2011. Podobno se oblikujejo tudi ocene delovanja državnega zbora, ki so sicer nizke, a nekaj višje od obdobja 2011. Za ocene delovanja predsednika republike tudi ob prehodu nosilcev Türk/Pahor veljajo izenačene ocene na višji ravni. Pri tem pa lahko ugotovimo, da v daljši retrospektivi, ob primerjavi vstopnih ocen predsednikov ob nastopu mandatov, tokratni predsednik izrazito zaostaja. Glej grafa 8-9.

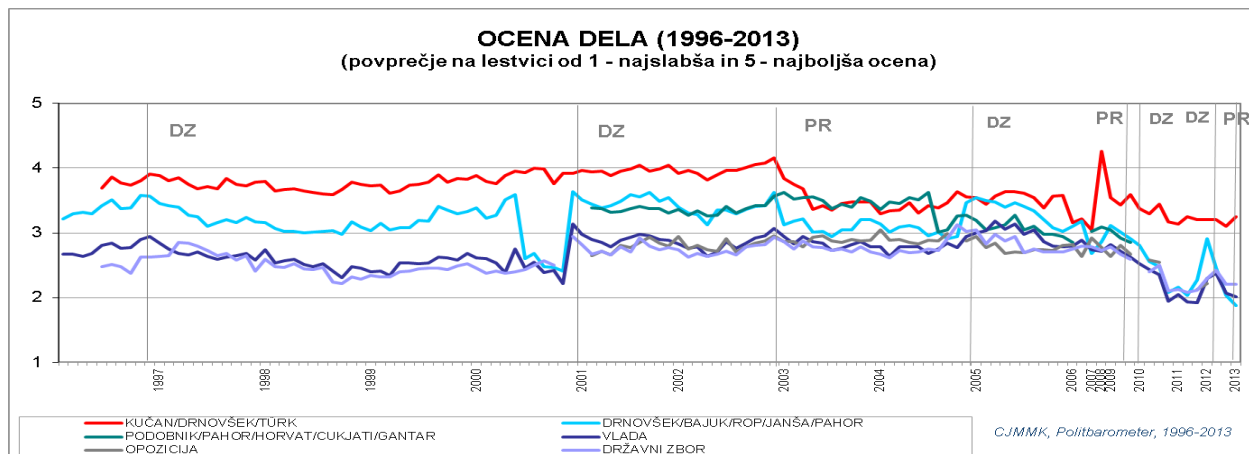
Graf 7

Graf 8

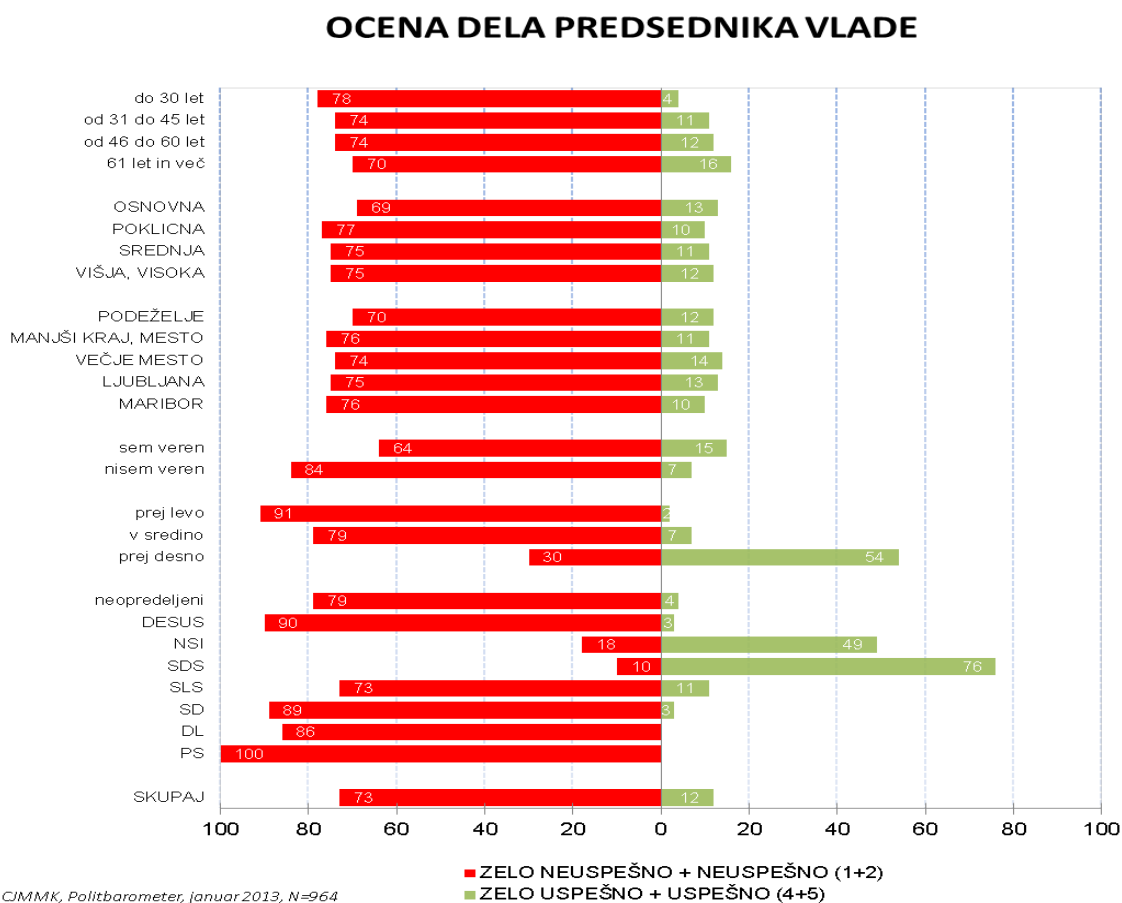

Graf 9

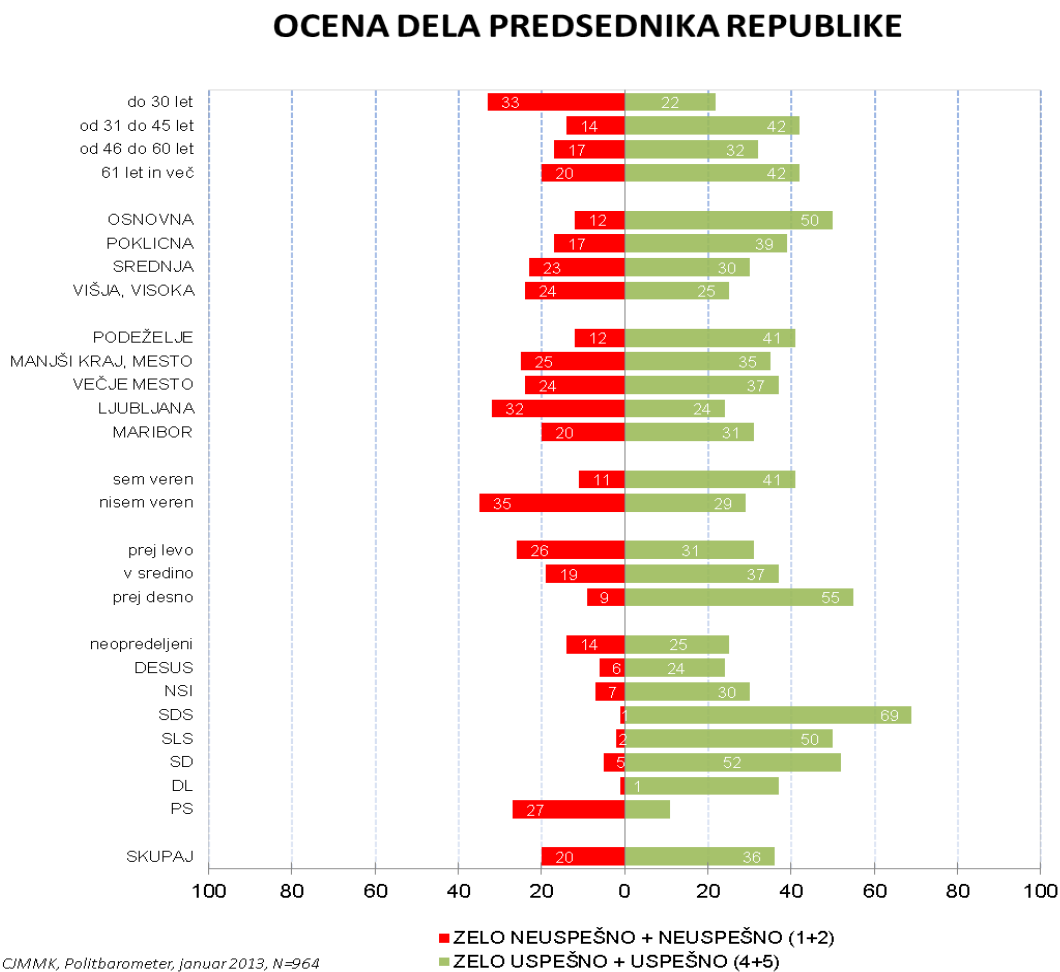
K oceni ne-uspešnosti dela predsednika vlade bistveno prispevajo prevladujoče pozitivne ocene preferentov SDS (67%) in NSI (49%), k skupni nizki ravni teh ocen pa prispeva prevladujoče negativno ocenjevanje dela predsednik vlade med strankarsko neopredeljenimi (79%) ter preferenti DESUS (90%), SLS (73%), SD (89%), DL (86%) in PS (100%).

Graf 10

V grafu 11 so prikazane ocene uspešnosti predsednika republike – po skupinah. Najvišje ocene predsednik republike prejme med preferenti SDS (69%), SLS (50%), med desno opredeljenimi (55%). Daleč nižji delež pozitivnih ocen pa prejme med preferenti SD (42%), DL (37%), NSI (30%), PS (11%), med strankarsko neopredeljenimi (25%), med najmlajšimi (23%) in med visoko izobraženimi (25%) itd.

Graf 11 Pahor

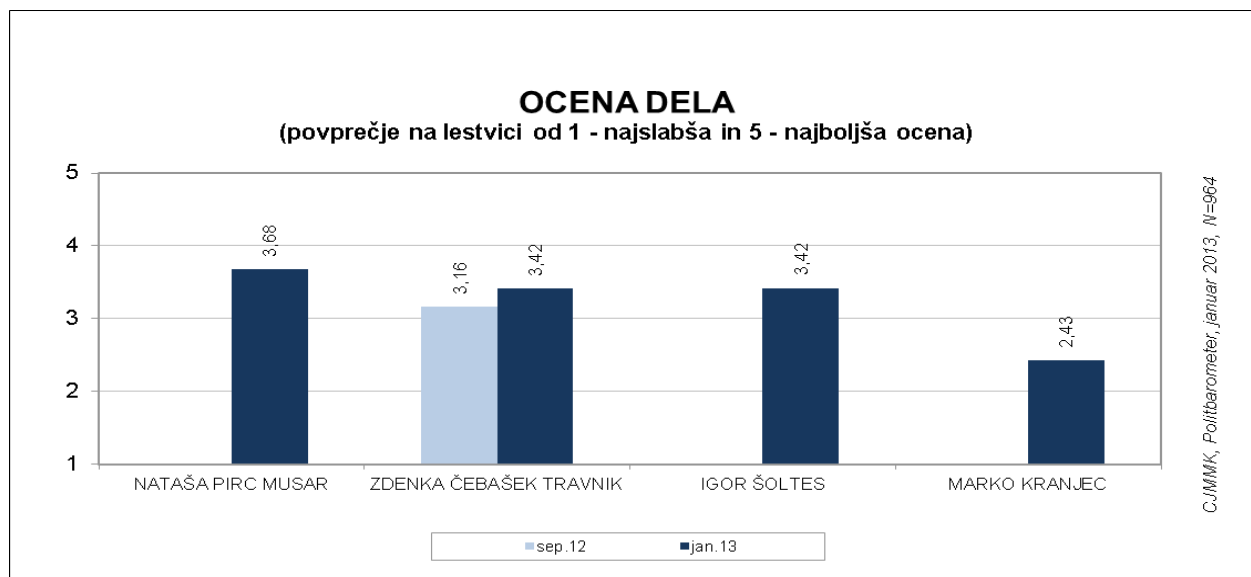

1.4 Ocena uspešnosti delovanja državnih nadzornih organov

Glede na to, da se večini nosilcev vlog v državnih nadzornih organov iztekajo mandati, smo v ocenjevanje vključili Informacijsko pooblaščenko, Varuhinjo človekovih pravic, predsednika Računskega sodišča in guvernerja BS. Poleg tega smo v opazovanje zaupanja osrednjim državnim ustanovam vključili tudi predsednika Komisije za preprečevanje korupcije. Rezultati meritve uspešnosti (lestvica od 1 do 5) so prikazani v grafu 12. Trije od opazovanih štirih nosilcev vlog so uvrščeni izrazito visoko. Za razliko od osrednjih državnih organov (DZ, vlada, predsednik vlade) respondenti njihovo delovanje ocenjujejo izrazito in visoko pozitivno. Po oceni se v vrh umešča Informacijska pooblaščenka Nataša Pirc-Musar, izenačeno pa sledita Varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek-Travnik in predsednik Računskega sodišča Igor Šoltes. Sem pa lahko uvrstimo tudi visoko umestitev predsednika Komisije za preprečevanje korupcije Gorana Klemenčiča, ki se s povprečno oceno 3.62 uvrsti visoko na prvo mesto med vsemi opazovanimi dvajsetimi institucijami. Značilno nižje pa se uvrsti guverner Banke Slovenije Marko Kranjec.

Analiza pokaže, da iz prevladujočega pozitivnega ocenjevanja dela nosilcev državno-nadzornih vlog z več negativnih ocen Informacijske pooblaščenke, Varuhinje in predsednika KPK izstopajo le preferenti NSI, SDS, desno samoopredeljeni ter podporniki vlade J. Janše.

Graf 12

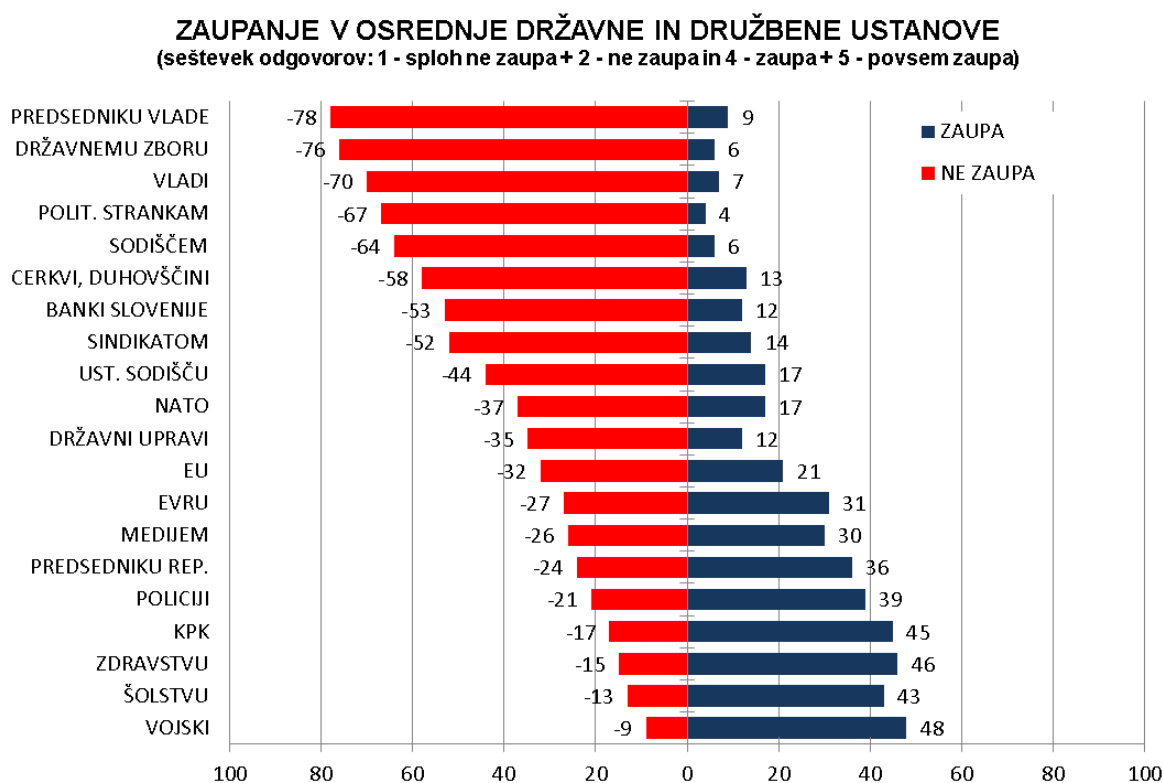
1.5 Ne-zaupanje v osrednje državne in druge institucije

V temelju demokratičnega sistema je zaupanje v institucije in prevzemnike (mandatarje) osrednjih sistemskih vlog. Brez zaupanja ni demokracije.

Kako poteka izražanje zaupanja v nabor osrednjih političnih in družbenih institucij, je prikazano v časovnem preseku (graf 13) ter v bližnjih (graf 14) in daljnih (grafi 15-19) medčasovnih primerjavah.

Očitno je, da se vse osrednje državne institucije (predsednik vlade, državni zbor, vlada, politične stranke, sodišča) umeščajo na lestvici zaupanja najnižje, na dno, tako rekoč brez izrazov zaupanja (graf 13) oz. najvišje v rangu nezaupanja.

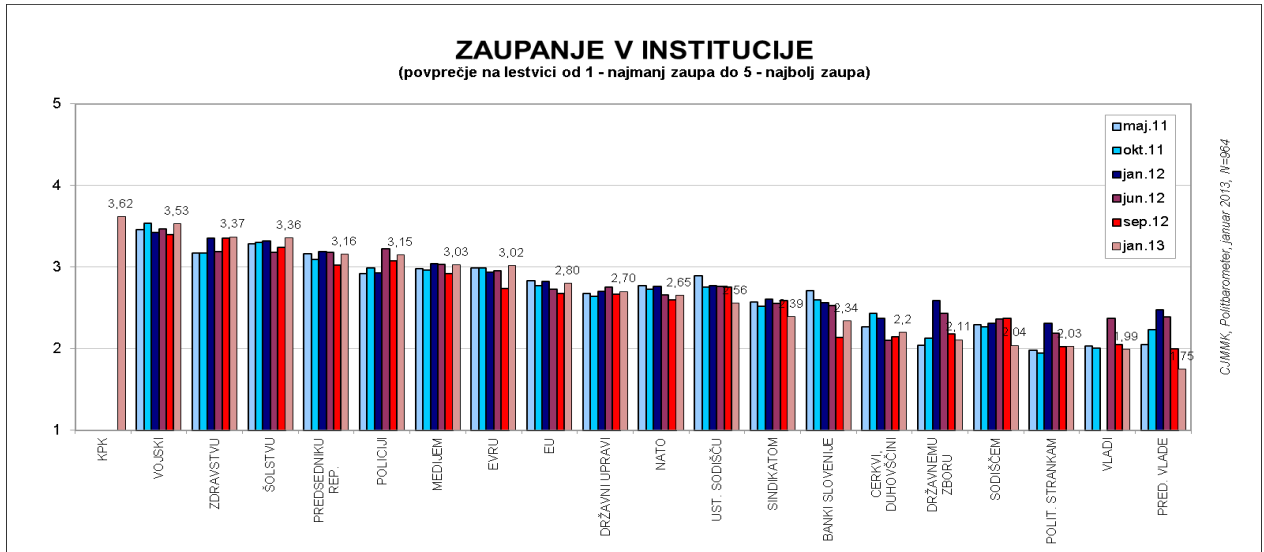
Graf 13

CJMMK, Politbarometer, januar 2013; N=964

Graf 14 ponazarja nihanje v izražanju zaupanja v časovni primerjavi maj 2011–januar 2013. Pokaže pa tudi, da je umestitev aktualnega predsednika vlade na dimenziji zaupanja najnižja doslej in značilno nižja od umestitve predhodnega predsednika vlade poleti 2012, pred razpisom predčasnih volitev.

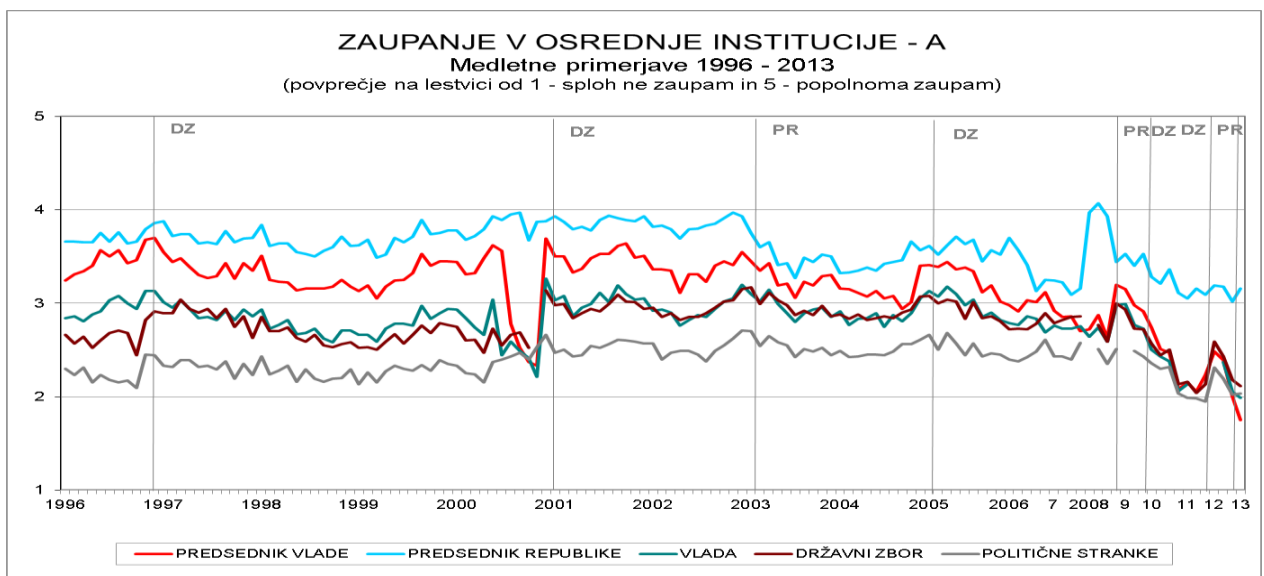
Graf 14

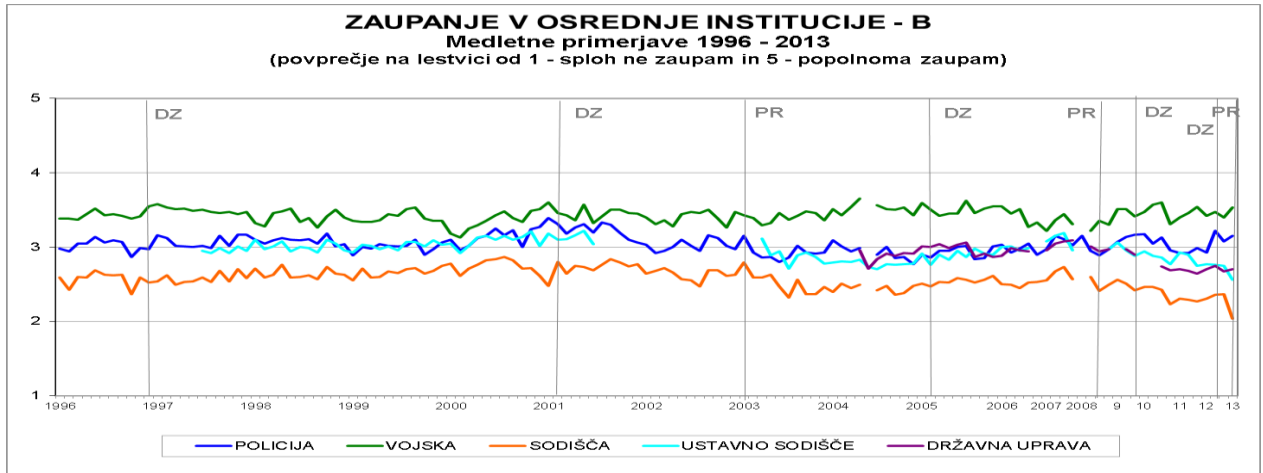
Grafi 15–19 ponazarjajo potek izražanja zaupanja po skupinah institucij. Trend upadanja zaupanja ponazarjajo vsi prikazi, izrazitost in globino upadanja zaupanja pa opazimo predvsem pri skupini političnih institucij (graf 15), dalje, pri sodiščih (graf 16), pri cerkvi in duhovščini (graf 17) in še posebej izrazito pri Banki Slovenije in evru (graf 19).

V izražanju zaupanja se jasno kažejo strankarsko-nazorske opredelitve respondentov. To še posebej izstopi v izražanju zaupanja predsedniku vlade, ki je v rangu zaupanja umeščen najnižje (1.75), ki mu daleč višje zaupanje izrekajo desno samoopredeljenih (3.12) ter preferenti NSI (3.30) in SDS (3.77). Najnižjega zaupanja je predsednik vlade deležen med preferenti PS (1.15), DL (1.31), SD (1.36), najmlajšimi (do 30 let: 1.44), med preferenti DESUS (1.46), strankarsko neopredeljenimi (1.55) itd.

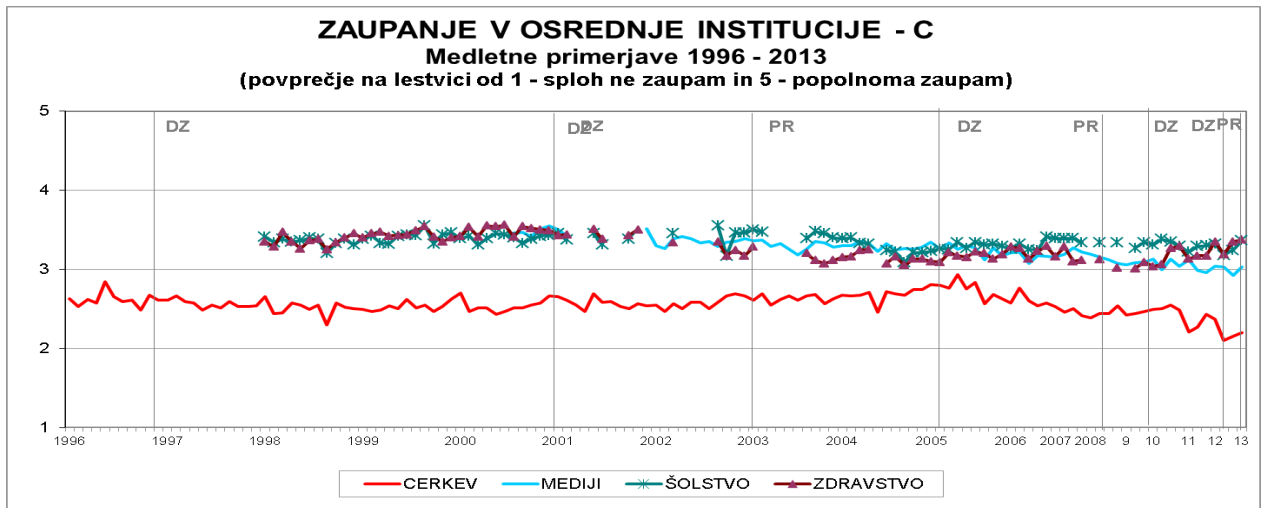
Graf 15

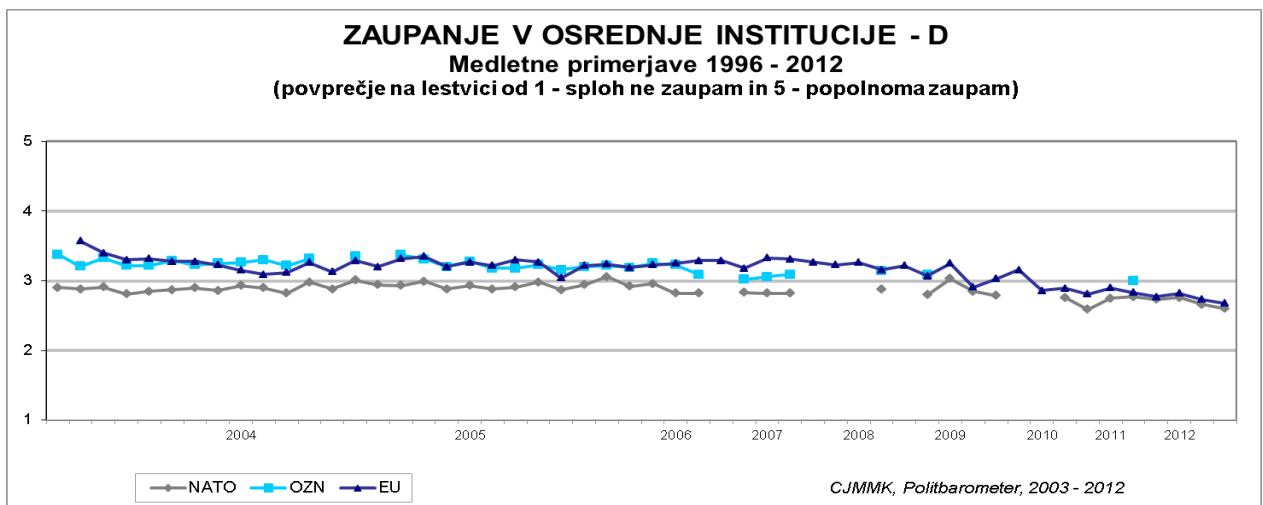
Graf 16

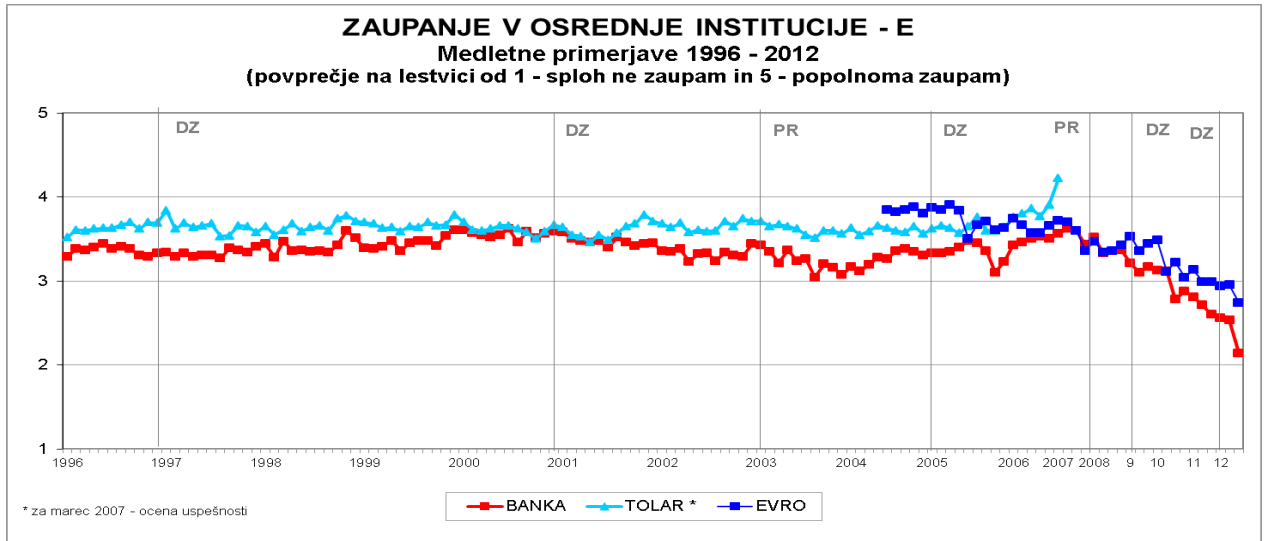
Graf 17

Graf 18

Graf 19

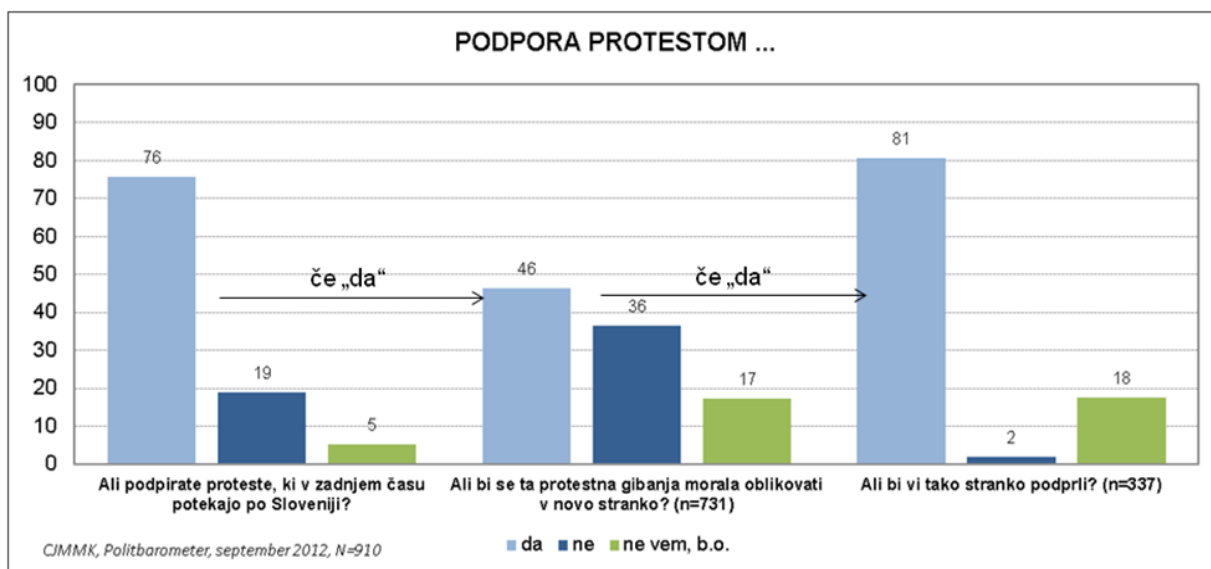

2.0 Odnos do izražanja državljanskega nezadovoljstva

2.1 Podpora protestnim gibanjem in stališča o novi stranki

Glede na aktualna politična dogajanja in sprožitev množičnega izražanja nezadovoljstva in demonstracij smo v Politbarometru 1/2013 povprašali o podpori oz. zavračanju protestnih gibanj ter o smislu njihove artikulacije v oblikovanju novih strank in podpori takim strankam. Rezultati povpraševanja so prikazani v grafu 20.

Graf 20

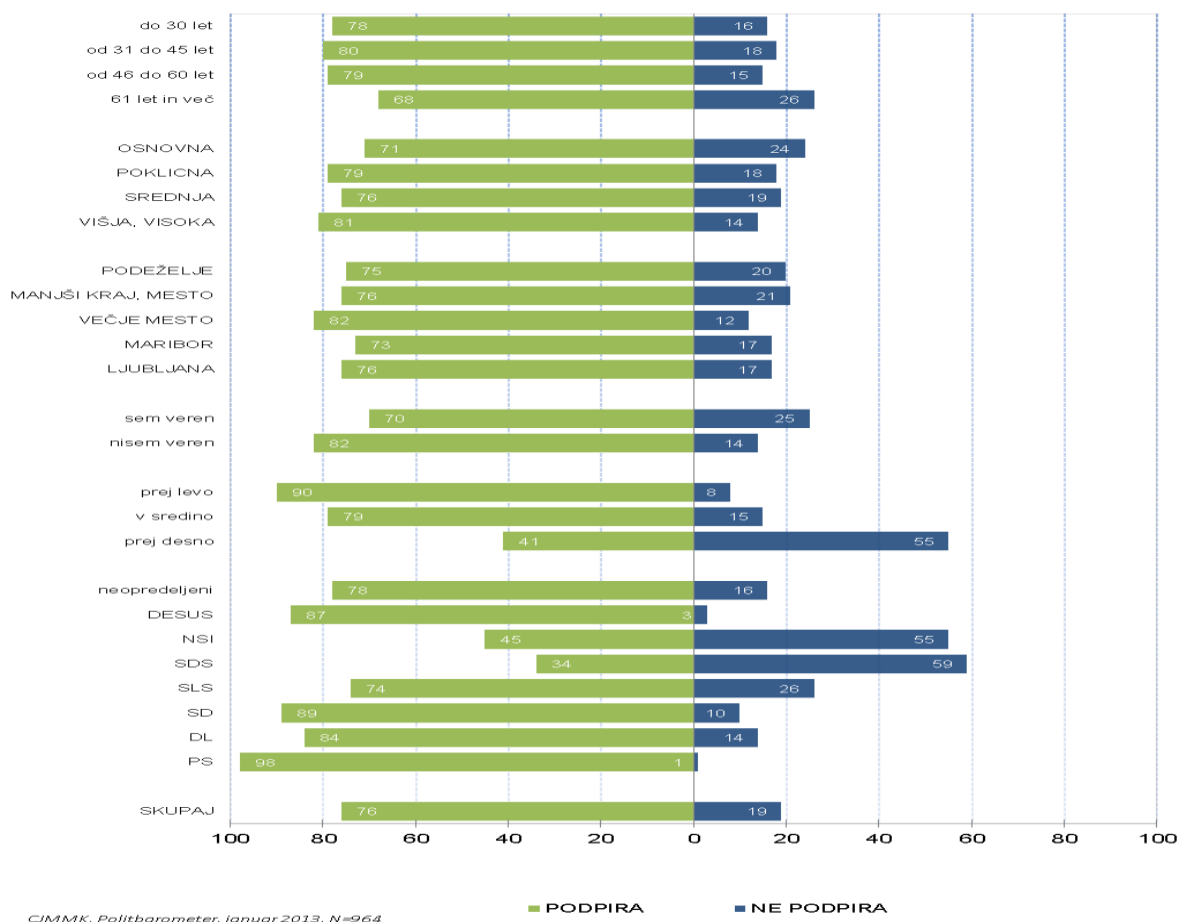
Pokaže se, da velika večina vseh vprašanih (76%) protestna gibanja podpira in le manjši del vseh (19%) zavrača ali ostaja do njih neopredeljen. Med prevladujočimi podporniki protestnih gibanj so respondenti iz vseh v analizi opazovanih skupin (glede na starost, izobrazbo, področje dela, vernost). Več zavračanja kot pritrjevanja pa odkrijemo le pri podpornikih vlade J. Janše (61%), med desno samoopredeljenimi (55%) ter med preferenti NSI (55%) in SDS (59%). Nadpovprečno podporo protestnim gibanjem izrekajo respondenti iz skupin 31 do 45 14% (80%), višje in visoko izobraženi (81%), zaposleni v gospodarstvu (82%), brezposelni (85%), respondenti, ki ne podpirajo vlade J. Janše (87%), levo samoopredeljeni (90%), strankarsko neopredeljeni (78%), preferenti DESUS (87%), SLS (74%), SD (89%), DL (84%) in PS (98%). Med preferenti strank nastaja torej »koalicija«, ki vključuje strankarsko neopredeljene, preferente SD in PS ter preferente treh manjših koalicijskih strank – v enoten blok oz. »koalicijo kritičnih«.

Iz grafa 20 lahko razberemo, da značilen del vseh oz. večina podpornikov protestnih gibanj uvidi smiselnost oblikovanja gibanj v novo stranko. In dalje, da velika večina tistih, ki uvidijo smiselnost oblikovanja nove stranke, izreka taki potencialni stranki svojo podporo.

Opazovano na ravni celotnega vzorca taki novi stranki podpora izrekajo več kot četrtnina (28%) vseh respondentov. Med njimi pa še posebej izstopajo strankarsko že opredeljeni – preferenti PS (68%), DESUS (58%), SLS (43%), SD (33%) ter strankarsko neopredeljeni (23%). S povečanim deležem podpore ev. novi stranki poleg tega izstopajo še levo (34%) in sredinsko (35%) samoopredeljeni, samozaposleni (36%), dijaki, študenti (33%), najmlajši (do 30 let: 31%) itd. Ideje o novi stranki najbolj izrazito zavračajo preferenti NSI, SDS in DL.

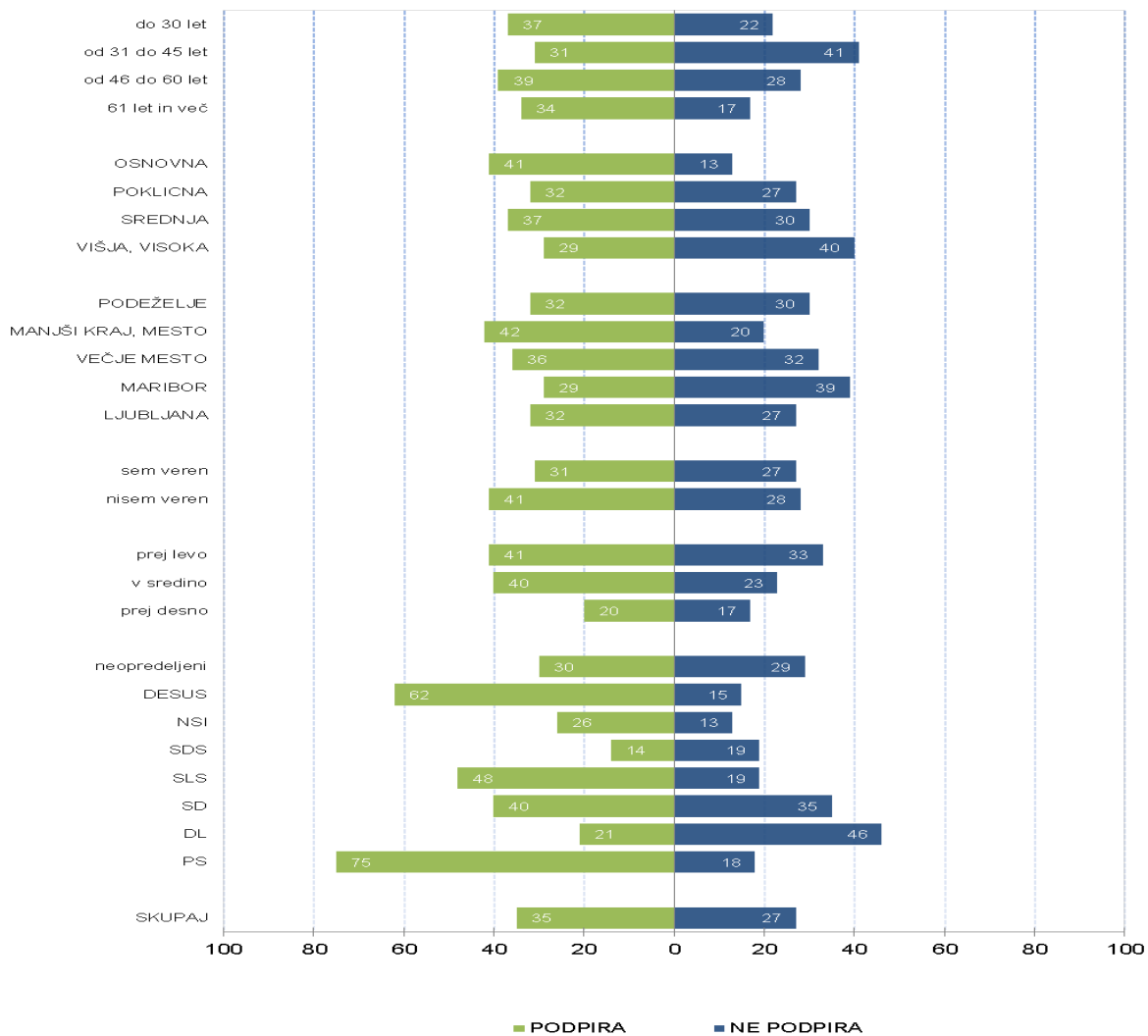
Graf 21

ALI PODPIRATE PROTESTE, KI POTEKAJO PO SLOVENIJI?

Graf 22

**ALI NAJ SE IZ TEH GIBANJ OBLIKUJE NOVA STRANKA?
(vsi respondenti, tudi tisti, ki ne podpirajo protestov)**

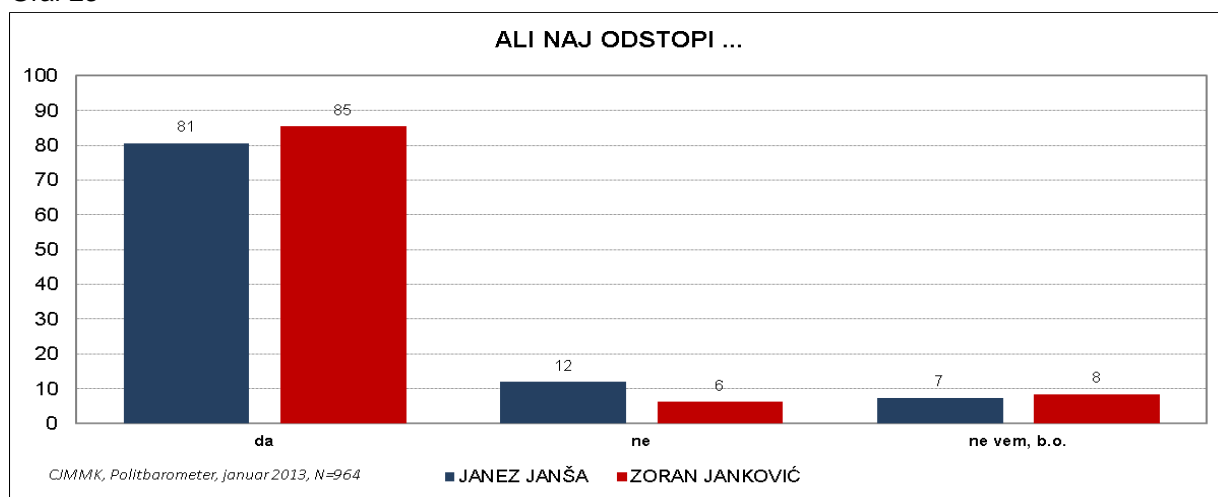

CJMMK, Politbarometer, januar 2013, N=964

2.2 Pogledi in »učinki« poročila KPK

V kontekst protestniških gibanj pada tudi poročilo Komisije za preprečevanje korupcije, ki zadeva vodji dveh osrednjih parlamentarnih strank, predsednika koalicijske SDS Janeza Janše in opozicijske PS Zorana Jankovića. Respondente smo povprašali, ali pritrjujejo ali zavračajo zahtevo po njunem odstopu. Dobljeni odgovori so prikazani v grafu 23.

Graf 23

Analiza pokaže, da prevladuje med respondenti visoko soglasje glede odstopa obeh predsednikov strank, pri čemer v izražanju kritičnosti v presoji zaostaja le podporno okolje Janeza Janše. Tako npr. med desno samoopredeljenimi (podpira odstop: 42%/ zavrača odstop: 44%) ter med preferenti NSI (44%/51%) in še posebej preferenti SDS (31%/55%) prevlada odklonilen odnos do odstopa J. Janše, medtem ko je med preferenti ostalih koalicijskih strank (92%/6%) SLS (89%/7%), DL (100%/0%) zahteva po odstopu enoznačna. Ta se pokaže seveda tudi med preferenti SD (95%/4%), PS (98%/0%) in DL (100%/0%). Pri opredeljevanju do Z. Jankovića pa te »moralne rezervacije« do svojih ne zaznamo. Zahteva po odstopu je univerzalna in močno prevladujoča tudi med preferenti PS (82%/13%), podobno kot med preferenti SDS (79%/11%); takšno oceno izrekajo tudi respondenti s področja Ljubljane (91%/7%).

3.0 Pogledi na reforme

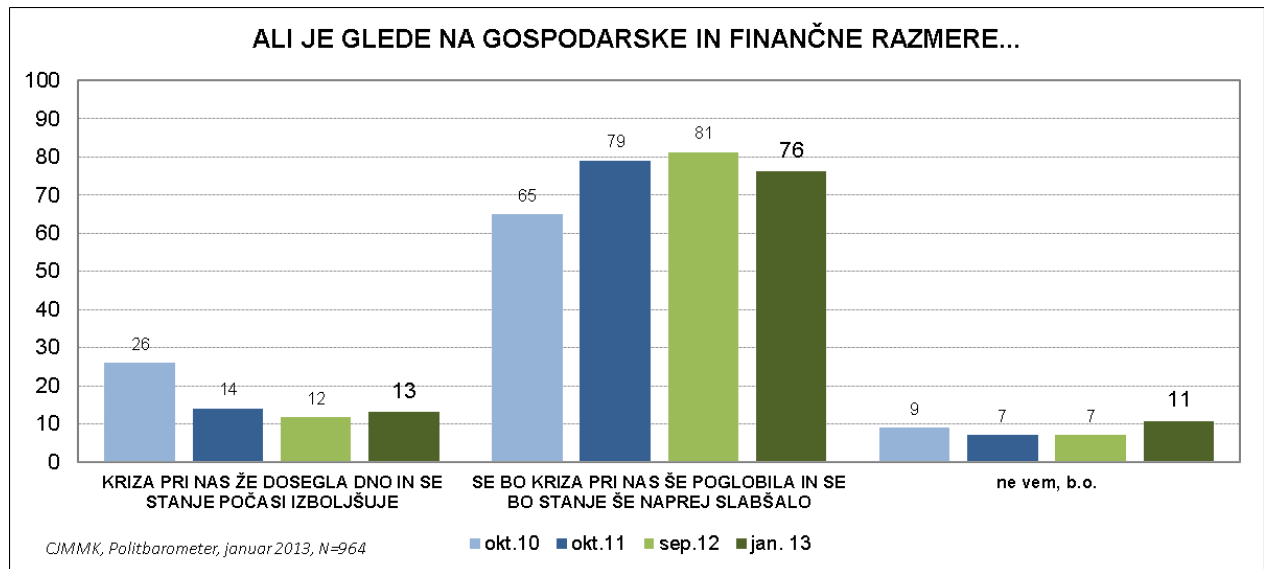
Sem uvrščamo vprašanja o:

- oceni stanja krize,
- pogledih na alternativne izhode iz družbene krize,
- reformnih ukrepih oz. predlogih: ustavna omejitev referendumu; zmanjšanje sredstev za financiranje zdravstva, šolstva in javne uprave; ustanovitev holdinga, slabe banke in odprodaja državnega premoženja.

3.1 Ocena kriznih razmer

Iz odgovorov na vprašanje, prikazanih v grafu 24 sledi, da velika večina respondentov (76%) meni, da se Slovenija nahaja v razmerah poglobljajoče se krize.

Graf 24

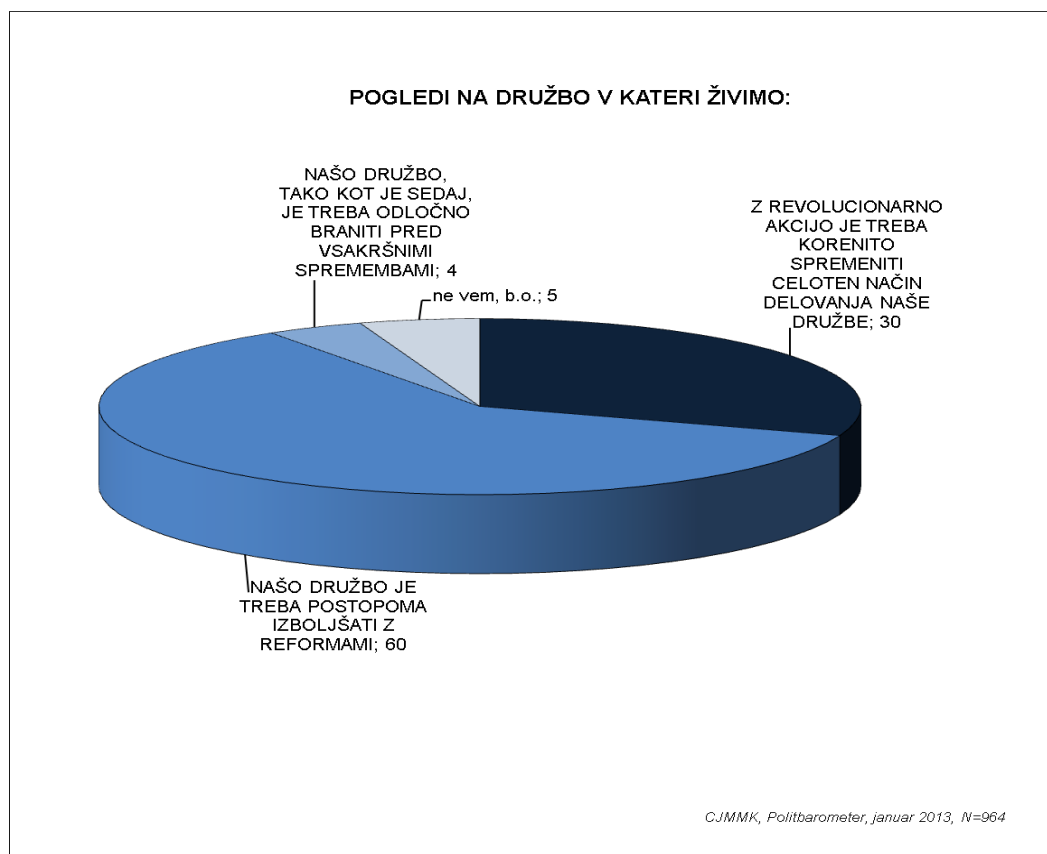

Pogled v analizo pokaže, da v ocenjevanju kriznosti razmer ni značilnih razhajanj po skupinah. Edino vidnejše odstopanje zaznamo le pri preferentih SDS (29%/56%), DL (35%/61%) in desno samoopredeljenih (21%/65%), ki v večji meri kot v povprečju menijo, da se »stanje počasi izboljšuje«.

3.2 Pogledi na alternativne izhode iz družbene krize

Zastavili smo vprašanje: »Spodaj so zapisani značilni pogledi na družbo, v kateri živijo. Kateri izmed njih je najbližje vašemu mnenju? Odgovori: 1 – z revolucionarno akcijo je treba korenito spremeniti celoten način delovanja naše družbo, 2 – našo družbo je treba postopoma izboljšati z reformami, 3 – našo družbo, tako kot je sedaj, je treba odločno braniti pred vsakršnimi spremembami«. Dobljeni odgovori so prikazani v grafu 25. Večina respondentov (60%) se odloča za »postopne reforme«, značilen, a manjši del respondentov (30%), pa se opredeljuje za »revolucionarno akcijo in korenito spreminjanje družbe«. Strukturna analiza pokaže, da se za slednje v večji meri opredeljujejo predvsem najmlajši (do 30 let: 37%), samozaposleni (46%), respondenti, ki ne podpirajo vlade J. Janše (36%), levo (35%) in sredinsko (37%) opredeljeni ter strankarsko neopredeljeni (32%) oz. preferenti SLS (36%) in SD (42%) itd. Težnja za »postopno reformiranje« pa je mnogo bolj kot v povprečju (60%) izražena med desno samoopredeljenimi (71%), preferenti SDS (73%), DL (76%), PS (72%) itd.

Graf 25

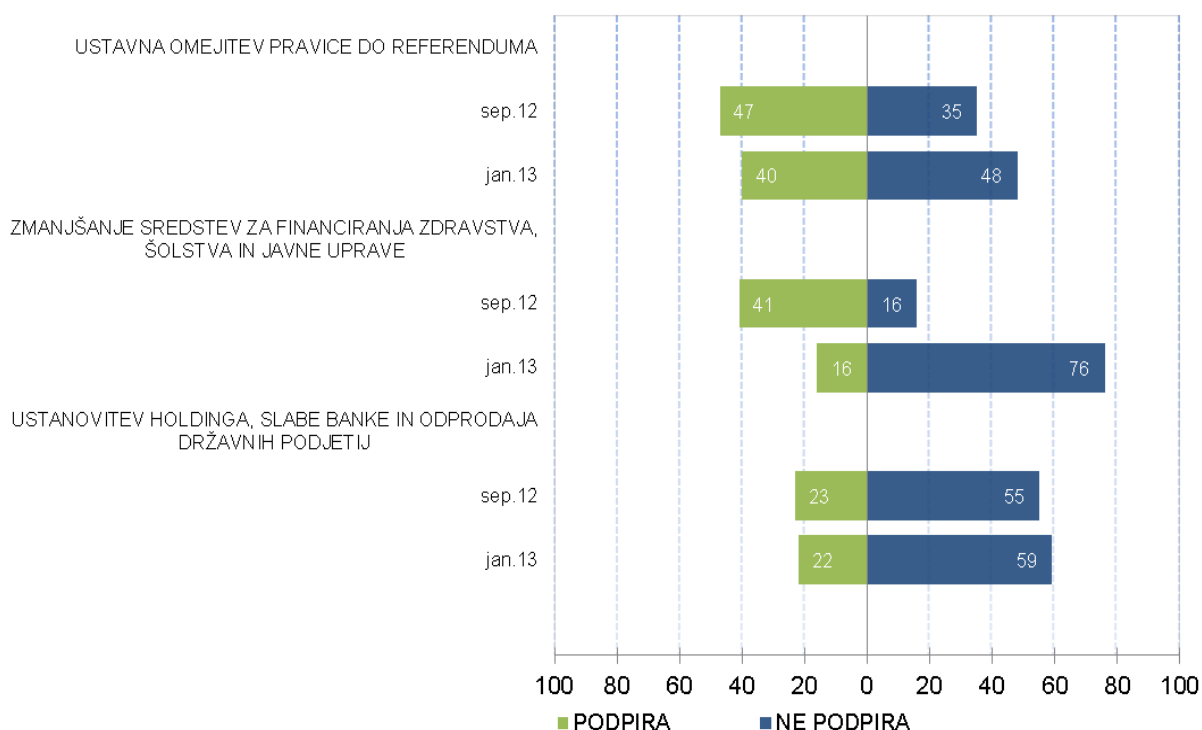
3.3 Omejitev ustavne pravice do referendumu, do zakona »o holdingu in slabi banki« ter odnos do varčevanja v javnih službah

V tem okviru smo postavili vprašanje, ki omogoča opredeljevanje do že uveljavljenih oz. predlaganih reformnih potez – in sicer: omejitev ustavne pravice do referendumu, zmanjšanje obsega financiranja zdravstva, šolstva in javne uprave, odnos do ustanovitve holdinga, slabe banke in možne odprodaje državnih podjetij. Odzivi na gornje vprašanje so prikazani v grafu 26. Postavljena vprašanja so bila prvič postavljena septembra 2012 in smo jih tokrat ponovili. Očitno je, da se ob tokratni meritvi odklonilne opredelitve pokažejo izraziteje kot ob prvi meritvi. Dalje, da pri vseh treh vidikih prevladuje odklonilen odnos do predlagane »reformne«. In končno, da je izrazi prevladujoč odklonilen odnos respondentov do nameravanega zmanjševanja obsega sredstev za zdravstvo, šolstvo in javno upravo.

Opravljenе analize pokažejo le delna, a vendarle značilna odstopanja v izražanju stališ do treh reformnih vidikov. Tako graf 26 pokaže, da zakon o holdingu in slabi banki izrazito in prevladujoče podpirajo preferenti NSI in SDS ter desno samoopredeljeni, medtem ko pri vseh ostalih kategorijah oz. skupinah prevladuje odklonilno stališče do tega vprašanja.

Graf 26

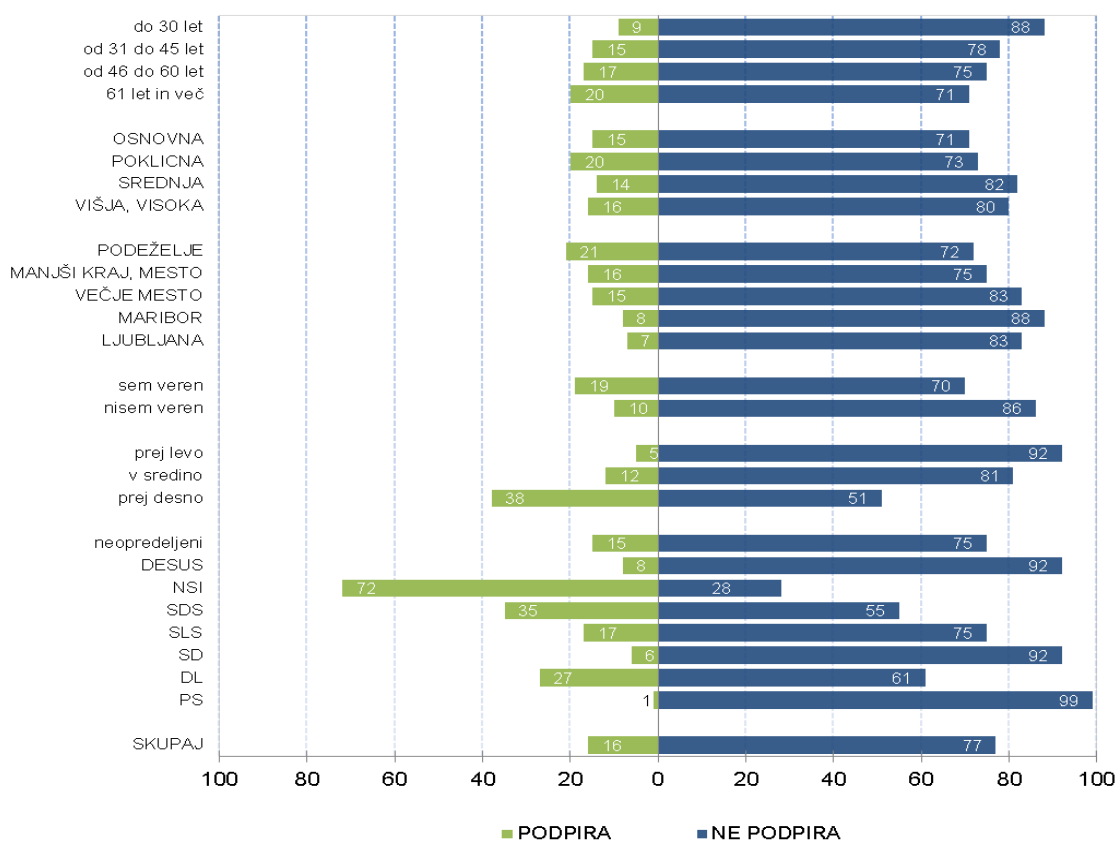
PODPORA REFORMAM

Iz grafa 27 je mogoče razbrati, da paket varčevalnih ukrepov prevladujoče podpira le majhna skupina preferentov NSI, medtem ko je med preferenti SDS in DL značilno več odklonilnih kot pritrdilnih stališč itd.

Graf 27

NOV PAKET VARČEVALNIH UKREPOV ZA JAVNO UPRAVO, ZDRAVSTVO IN ŠOLSTVO

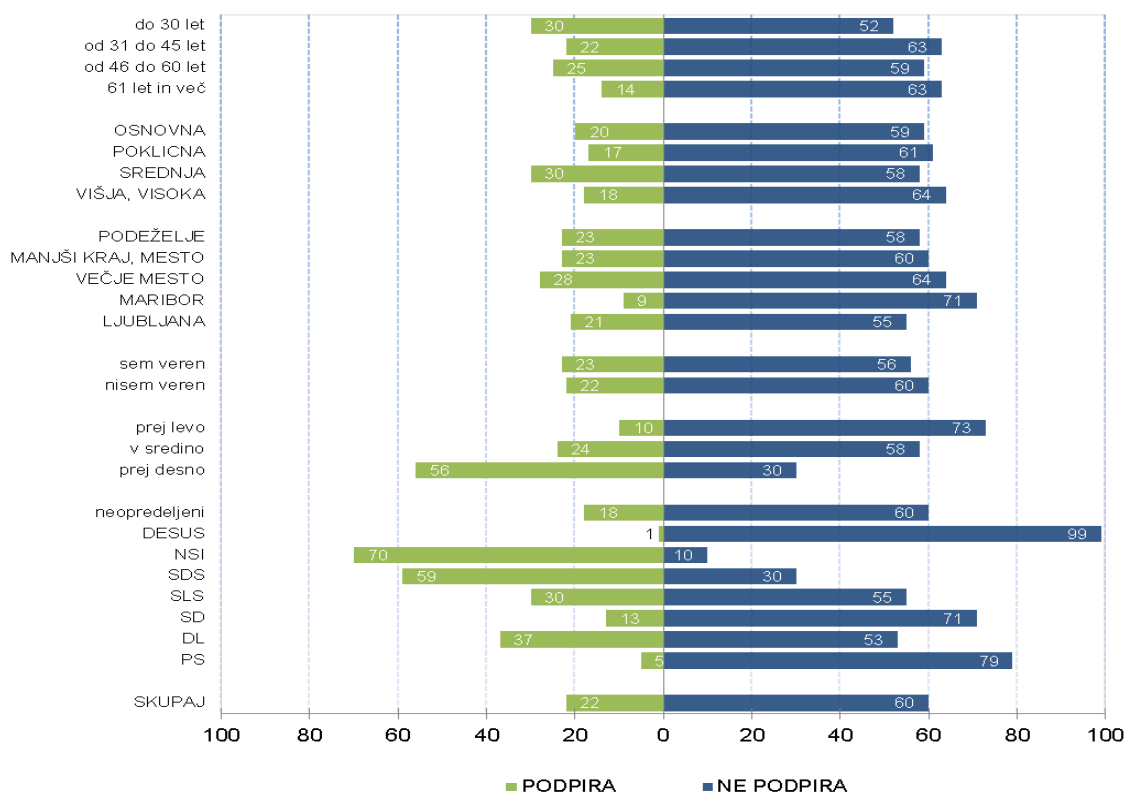

CJMMK, Politbarometer, januar 2013, N=964

Podobne povezave pri izražanju stališč se pokažejo tudi pri odnosu do varčevalnega programa na področju zdravstva, šolstva in javne uprave. Močno prevladujoče odklonilno stališče se le pri skupini podpornikov vlade (43%/44%) in še posebej pri preferenti NSI (72%/28%) uravnovesi oz. izrazi kot podpora varčevalnemu paketu. Tudi med preferenti SDS (35%/55%) in DL (27%/61%) močno prevlada zavračanje nad podporo temu paketu.

Graf 28

USTANOVITEV HOLDINGA IN ODPRODAJA DRŽAVNIH PODJETIJ

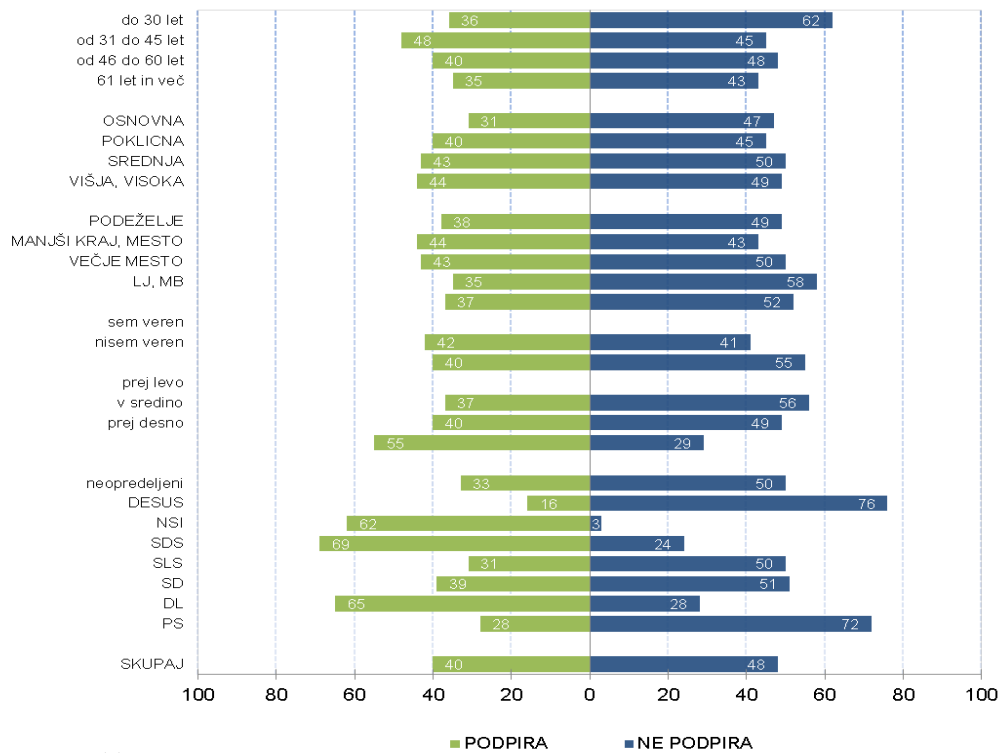

CIMMK, Politbarometer, januar 2013, N=964

Glede ustavnega omejevanja pravice do referendumu so izražena stališča podpore (40%) in zavračanja (48%) mnogo bolj uravnotežena. Pretežno podporo tem omejitvam izrekajo respondenti iz starostne skupine od 31 do 45 let (48%/45%), zaposleni v negospodarstvu (51%/43%), podporniki vlade (65%/19%) ter preferenti NSI (62%/3%) in SDS (69%/64%). Največ odklonilnih stališč do posegov v ustavno materijo o referendumih je med preferenti DESUS (76%), PS (72%), levo opredeljenih (56%), brezposelnih (55%), najmlajših (do 30 let: 62%) itd. Podporno okolje za poseg v referendumsko ureditev je sicer relativno široko, v končnem izrazu pa osredotočeno na desno samoopredeljene, preferente »trdnega« dela koalicije (SDS, NSI) in med podpornike vlade J. Janše.

Graf 29

USTAVNA OMEJITEV PRAVICE DO REFERENDUMA

CJMMK, Politbarameter, januar 2013, N=964

4.0 Opredeljevanje do strank: strankarske preference

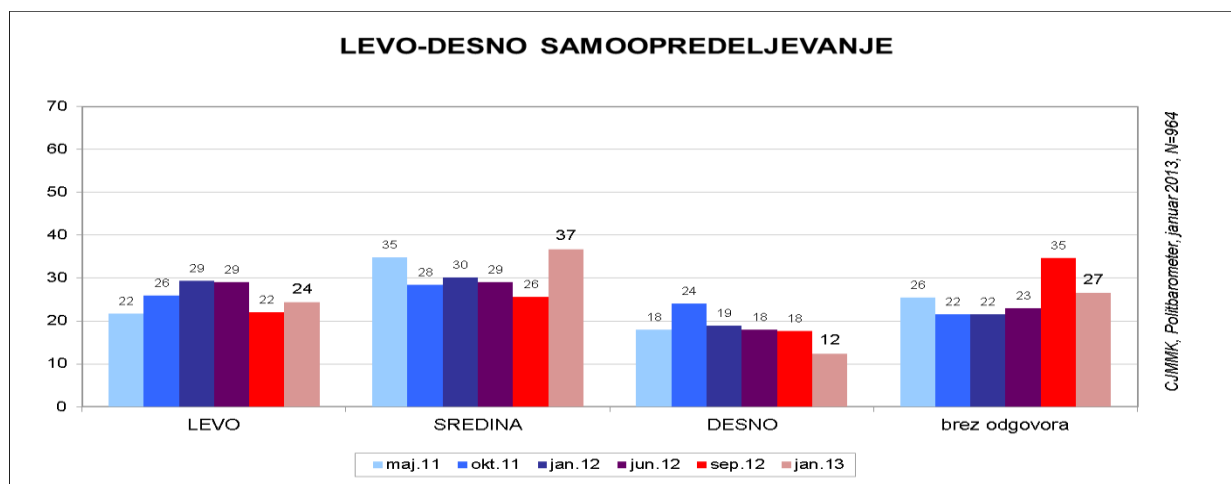
V tem delu poročila prikazujemo meritve strankarskih opredeljevanj, ki vključujejo naslednje kazalce:

- levo-desno samoopredeljevanje,
- pretekla volilna ravnanja,
- projekcijo udeležbe na volitvah,
- projekcijo volilnega ravnanja (volil bi) in
- izrekanje bližine strankam oz. ugotavljanje strankarskih preferenc.

4.1 Levo-desno samoopredeljevanje

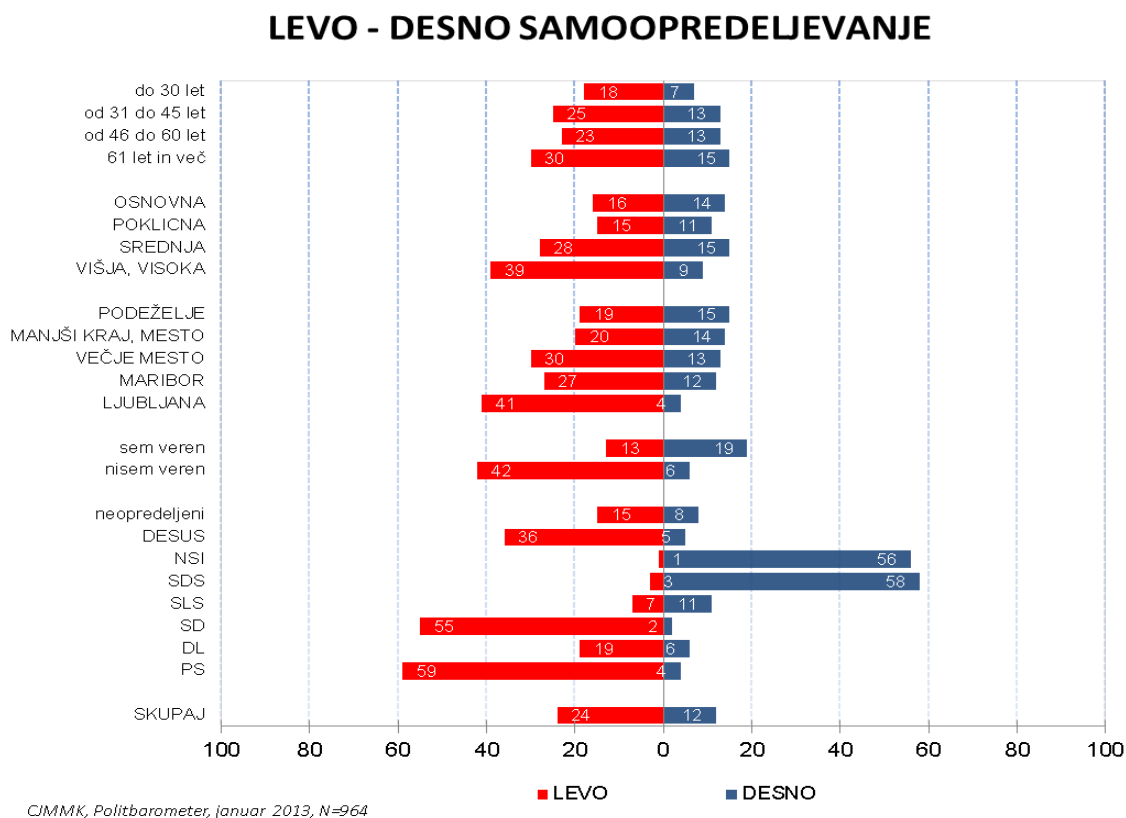
Tokratna meritev pokaže značilen premik v smeri sredinskega opredeljevanja. Glede na predhodne meritve je delež levo samoopredeljenih na ravni povprečij zadnjih meritev, delež desno samoopredeljenih značilno upade, izrazito pa naraste delež sredinsko opredeljenih.

Graf 30

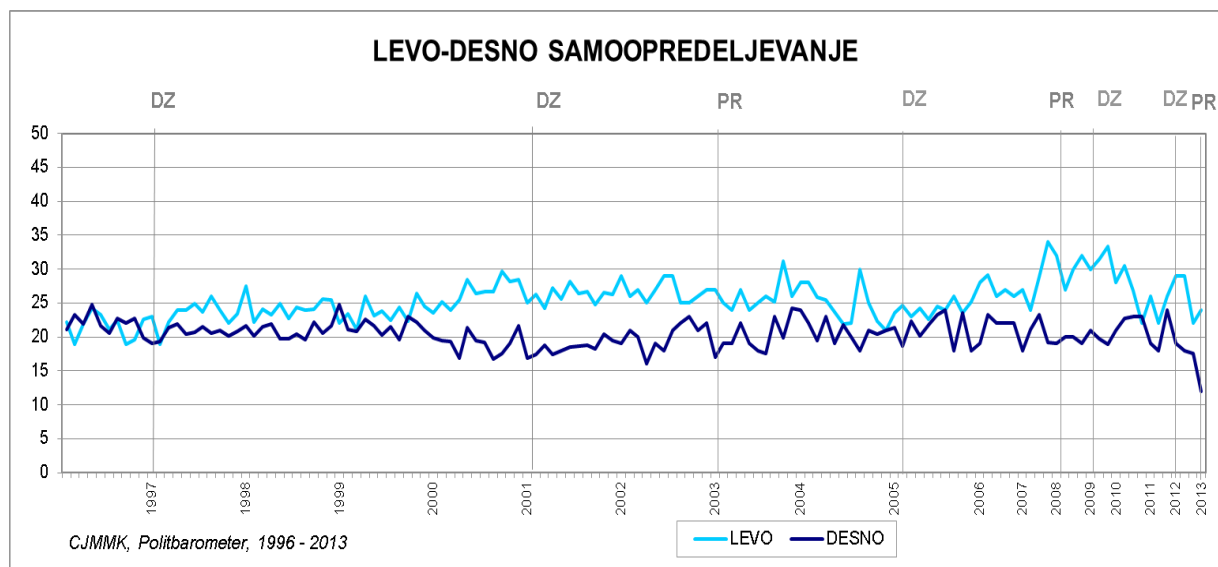
Iz grafa 31 lahko razberemo značilno in pričakovano povezavo v izražanju strankarskih preferenc in levo-desnem samoopredeljevanju. Sicer pa se pokaže, da je med najmlajšimi (do 30 let) daleč največ sredinsko (44%) in najmanj desno (7%) opredeljenih. Največ levo opredeljenih je med visoko izobraženimi (39%), prebivalci Ljubljane (41%), nevernimi (42%), preferenti PS (59%), SD (55%), DESUS (36%) itd. Največ desno opredeljenih je med preferenti SDS (58%), NSI (56%), med podporniki vlade J. Janše (49%) itd.

Graf 31

Daljša retrospektiva levo-desnega samoopredeljevanja (graf 32) pokaže, da le-to v aktualnem preseku značilno odstopa. Povečan delež levo in sredinsko opredeljenih in značilno zmanjšan delež desno opredeljenih nakazujejo prevladujoče kritično razpoloženje do aktualnih nosilcev oblasti.

Graf 32

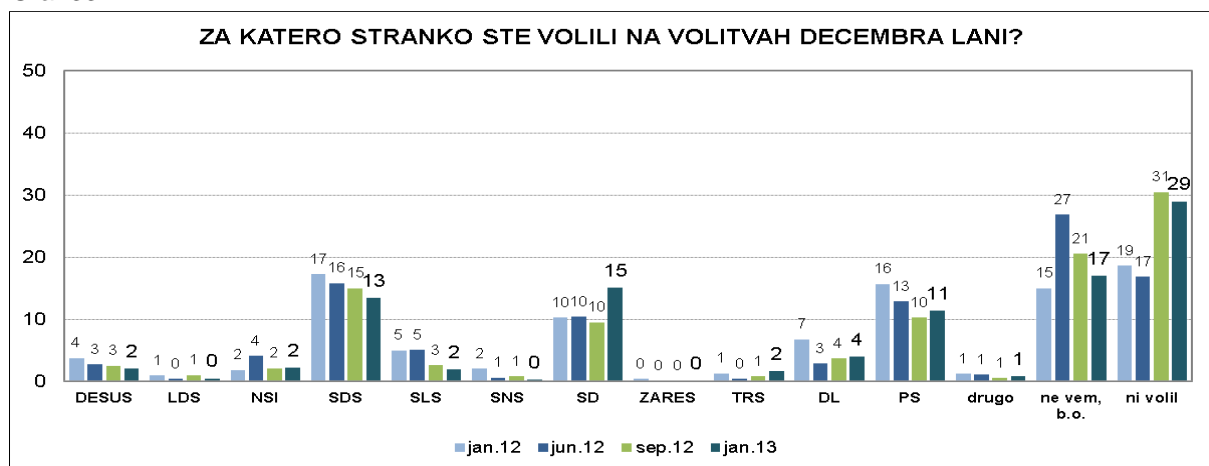

4.2 Pretekla volilna ravnanja

V okviru longitudinalnega programa PB je tudi povpraševanje o volilnem ravnanju ob zadnjih volitvah poslancev v Državni zbor. Časovni odmik in politični poteki v vmesnem obdobju se neposredno izrazijo v »spominu« respondentov o lastnem preteklem ravnanju. Odgovori o volilnem ravnanju na predčasnih volitvah 2011, dobljeni s tokratno meritvijo, seveda značilno odstopajo od dejanskih volilnih rezultatov. Glede na spremenjene ocene razmer se respondenti prerazvrščajo, odmikajo od voljenih strank in približujejo novim. Odgovori na vprašanje torej ne kažejo le dejanskega stanja volitev, temveč tudi aktualne politične oz. strankarske preference.

Podatki v grafu 33 pokažejo (relativno) stabilno pozicijo SDS, bistveno zmanjšanje pozicije PS in hkrati bistveno naraščanje pozicije SD. To se še bolj izostreno pokaže tudi v preferenčnem opredeljevanju (graf 37). Odgovori na vprašanje o preteklem volilnem ravnanju so (bolj kot to) koristni dopolnilni kazalci za presojo aktualnega strankarskega opredeljevanja.

Graf 33

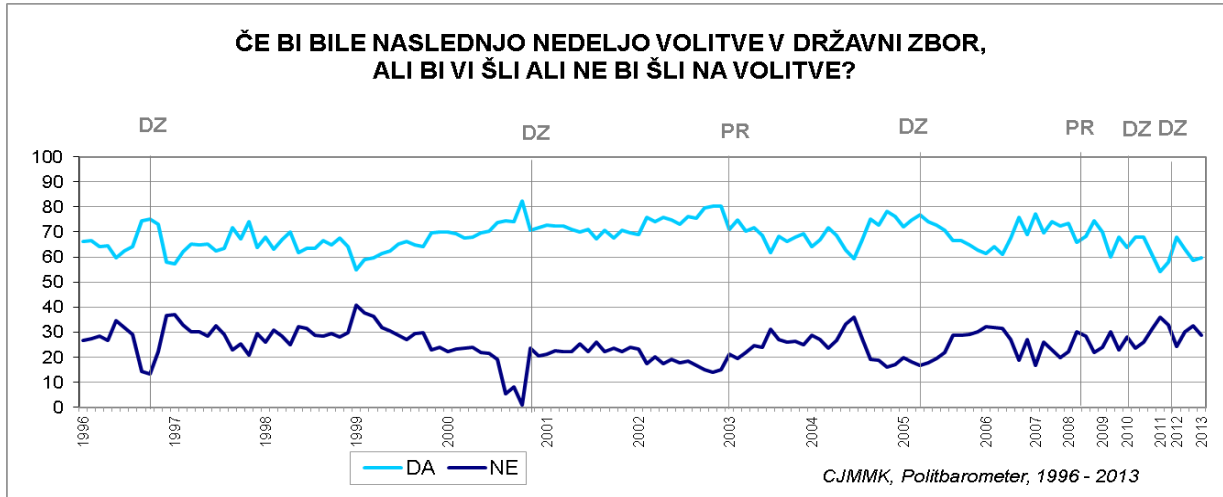
Vpogled v analizo pokaže, da je zveza med odgovori na »sem volil« in preferenčnim opredeljevanjem najizrazitejša pri strankah, ki izgubljajo preferenčno podporo. To se, denimo, kaže pri PS, NSI, pa tudi pri SDS in DL. Analiza pokaže tudi smeri in intenziteto »prehodov«. Tako npr. SD pridobi največ iz volilnega zaledja PS in DL; SLS pridobi iz volilnega zaledja SDS in SD itd.

Poleg povpraševanja o volilnem ravnanju ob predčasnih volitvah 2011 smo tokrat respondente spraševali tudi o volilni izbiri ob nedavnih predsedniških volitvah. Tudi ob tem vprašanju nastajajo zgoraj opisane pretvorbe, vendar so glede na bližino in enoznačnost opredeljevanja v drugem krogu manj izrazite. Ob tem je predvsem zanimivo, kako se preferenti strank spominjajo svojih volilnih izbir. To bo sicer predmet posebne analize. V ilustracijo pa lahko navedemo, da je kandidat B. Pahor najmočneje »izvoljen« med preferenti SDS (81%), NSI in DL (80%) in SLS (70%), daleč manj pa so ga »volili« preferenti SD (53%) ter strankarsko neopredeljeni (39%), medtem ko ga preferenti PS sploh niso volili (5%).

4.3 Udeležba na volitvah

Graf 34 ilustrira potek opredeljevanja na vprašanje, »ali bi šli na volitve?«. Odziv na vprašanje izrazito presega dejansko raven volilne aktivacije, saj je le-ta npr. ob zadnjih predsedniških volitvah dosegla le 48,41% udeležbo.

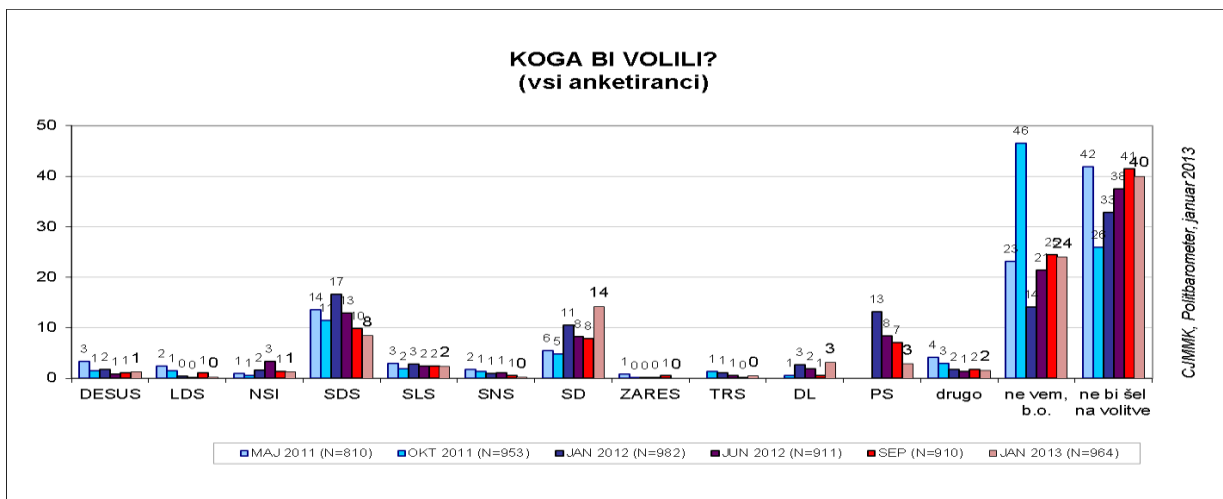
Graf 34

4.4 Volil bi

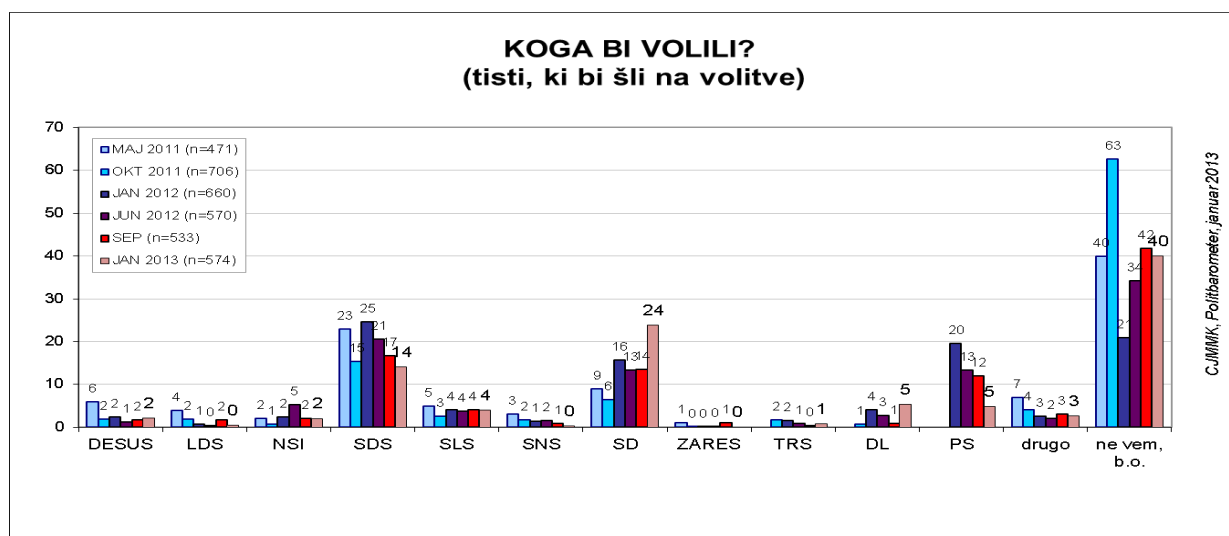
Odgovori na vprašanje »za katero stranko bi volili?« so prikazani v grafu 35. Bližnji medčasovni prikaz za obdobje maj 11 – januar 13, v katerem smo opravili šest PB meritev, pokaže izrazito dinamiko strankarskega opredeljevanja. Aktualni presek pa pokaže značilne odmike od rezultatov predčasnih volitev 2011. V vrhu se znajde SD, sledi SDS, na nizki ravni opredeljevanja pa najdemo še PS, DL in bistveno nižje, komaj še prisotne, SLS, NSI, DESUS itd.

Graf 35

V grafu 36 pa so prikazana »volilna izrekanja« znotraj skupine »bi šel na volitev«. V grafu 35 prikazana konfiguracija se ponovi: močno v vrhu se znajde SD, značilno pod njo SDS, nato tri nizko uvrščeni stranki PS, DL in SLS in še komaj zaznane DESUS in NSI.

Graf 36

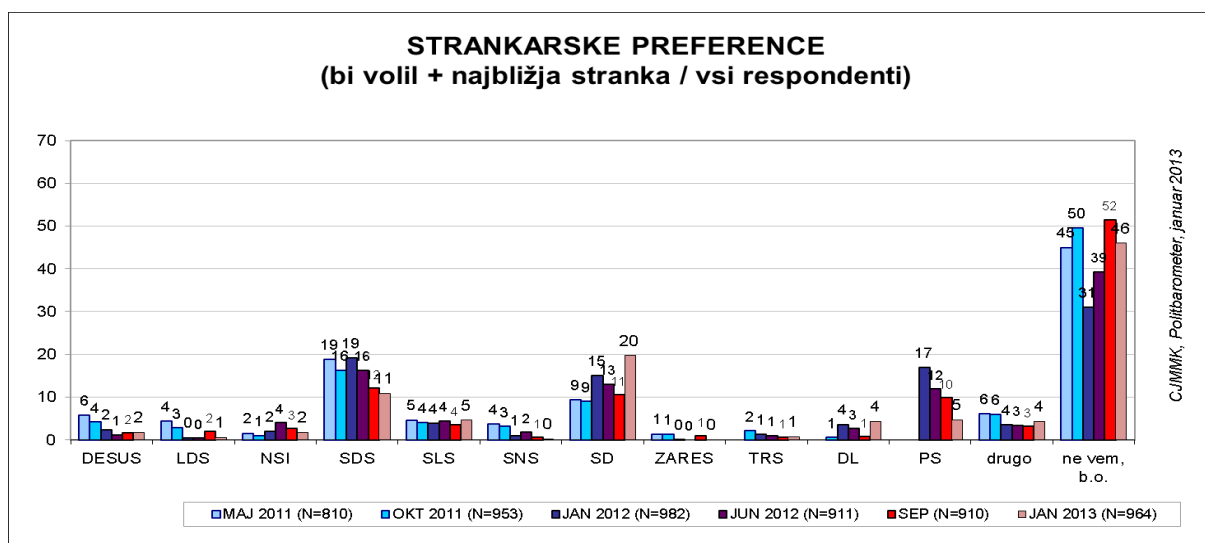
4.5 Strankarske preference

Strankarske preference so indeks, ki vključuje odgovore na vprašanja »volil bi« in »najbližja mi je«.

Na osnovi rezultatov PB 1/13 je med vsemi respondenti preferenčno opredeljenih 54% respondentov, od tega 6% za manjše neparlamentarne stranke, slaba polovica (48%) pa za eno izmed sedmih parlamentarnih strank. Dobljene uvrstitve: na prvem mestu SD z 20%, sledi SDS (11%), PS (5%), SLS (5%), DL (4%) in nato DESUS in NSI (vsaka po 2%).

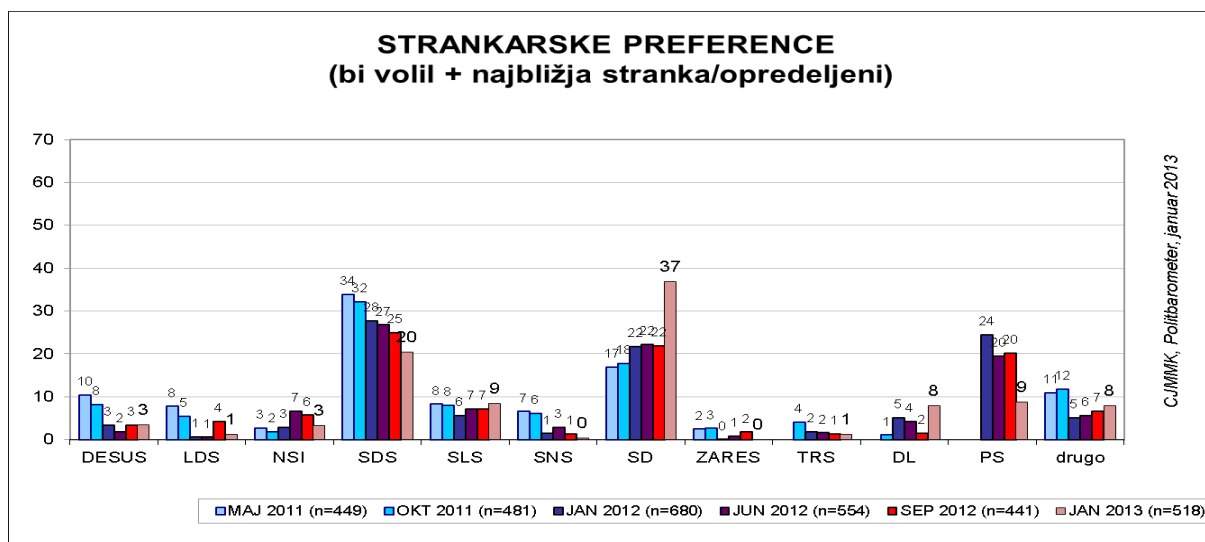
Kako se aktualne preference umeščajo v bližnje primerjave, pokažeta grafa 37 in 38. Prvi prikazuje preferenčne opredelitve znotraj celotnega vzorca. Tu je predvsem očitno visok delež preferenčno neopredeljenih. Graf 38 pa izostreno ilustrira umestitve strank v preferenčni rang ter njihove prerazporeditve v obdobju zadnjih šestih meritev. Več kot očitno je, da je aktualni »preferenčni« zmagovalec SD. Dalje, da je glede na predhodne preferenčne umestitve in rezultate volitev najizrazitejšo izgubo zabeležil PS. Izrazit postopen upad preferenc, a hkrati relativno »stabilno umestitev« izkazuje SDS. Med nizko uvrščenimi stabilnost in boljšo umestitev izkazuje SLS, pa tudi DL, ki se je javnomnenjsko »prebudil»; NSI in DESUS ostajata na nizki ravni.

Graf 37

Podrobnejša analiza strankarskega opredeljevanja sledi. Ob vključitvi podatkov o opredeljevanju do eventualne nove stranke (glej grafe 20–22) pa se pokaže, da so preferenčna okolja nekaterih izrazito stabilna, pri drugih pa je bolj očitna njihova »prehodnost«. Površen pogled pokaže, da se za nastanek nove stranke najizraziteje opredeljujejo strankarsko neopredeljeni in preferenti levih strank, medtem ko so ob tem preferenti desnih strank izrazito zadržani.

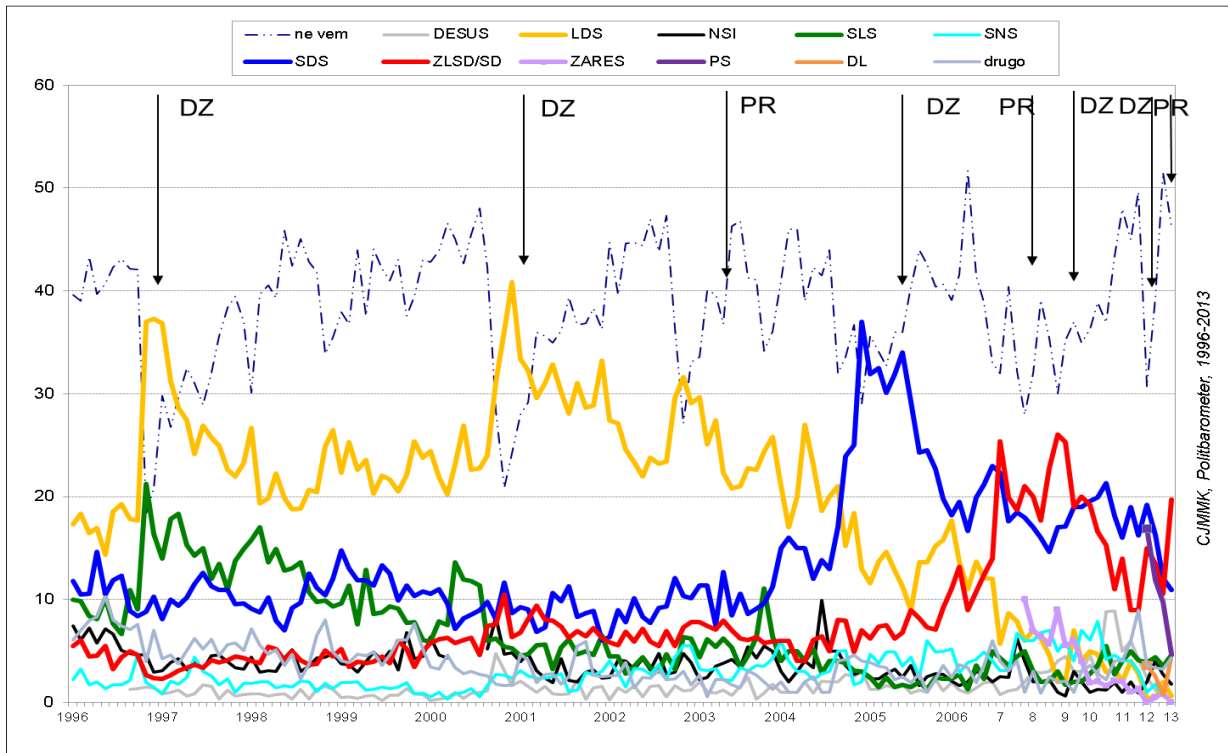
Graf 38

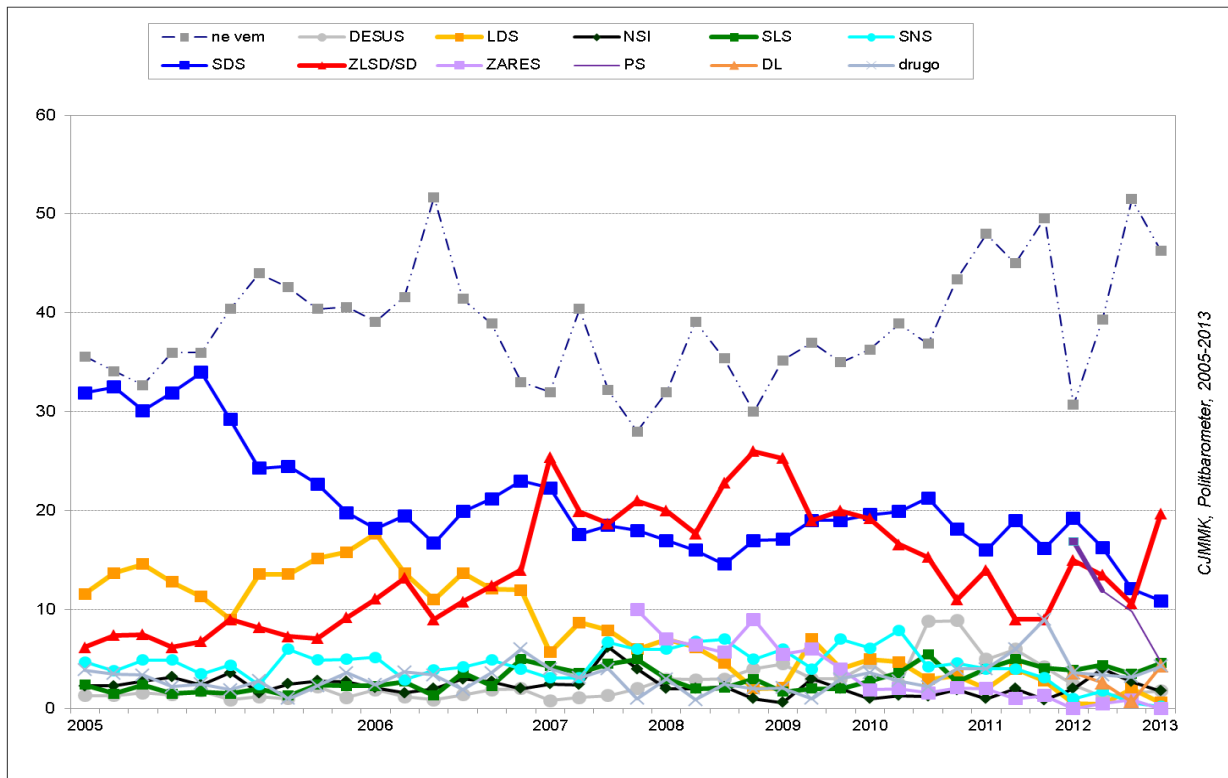
4.6 Medčasovni poteki strankarskega opredeljevanja

Grafa 39 in 40 ilustrirata medčasovne poteke strankarskega opredeljevanja.

Graf 39 *Strankarske preference 1996 – 2013*

Graf 40 *Strankarske preference 2005 - 2013*

5.0 Kazalci splošnega zadovoljstva

5.1 Osebna sreča

V tem poglavju so prikazani rezultati meritev na osnovi indikatorjev zadovoljstva, ki vključujejo:

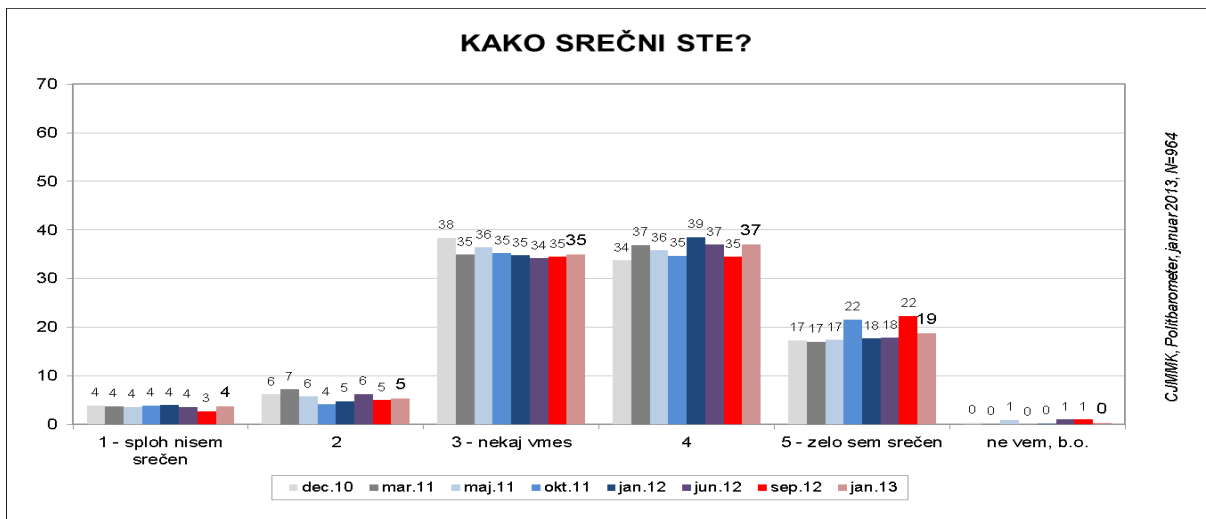
- izražanje osebne srečnosti,
- zadovoljstvo z življenjem,
- zadovoljstvo z materialnimi razmerami,
- skrb pred izgubo zaposlitve.

Vsi prikazi vključujejo prikaze aktualne meritve (januar 2013) ter bližnje primerjave (december 10 – januar 13), deloma pa tudi strukturne prikaze.

V ta sklop sodi tudi izražanje zadovoljstva z demokracijo, kar smo prikazali v poglavju 1.0 (graf 1).

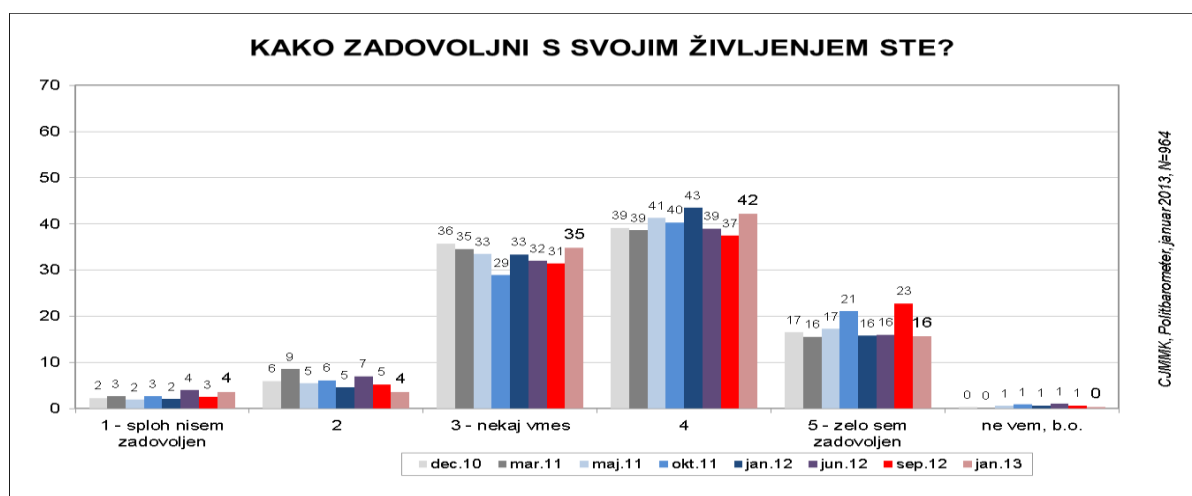
S podrobno interpretacijo tega dela se tokrat ne bomo ukvarjali. Že površen pregled analitičnih gradiv pa pokaže, da je izražanje splošnega zadovoljstva (srečnosti, zadovoljstva z materialnimi razmerami itd.) stabilno in na videz v nasprotju s prevladujočim izražanjem nezadovoljstva s stanjem demokracije in kritičnosti ter nezaupanja v politične institucije.

Graf 41

5.2 Zadovoljstvo z življenjem

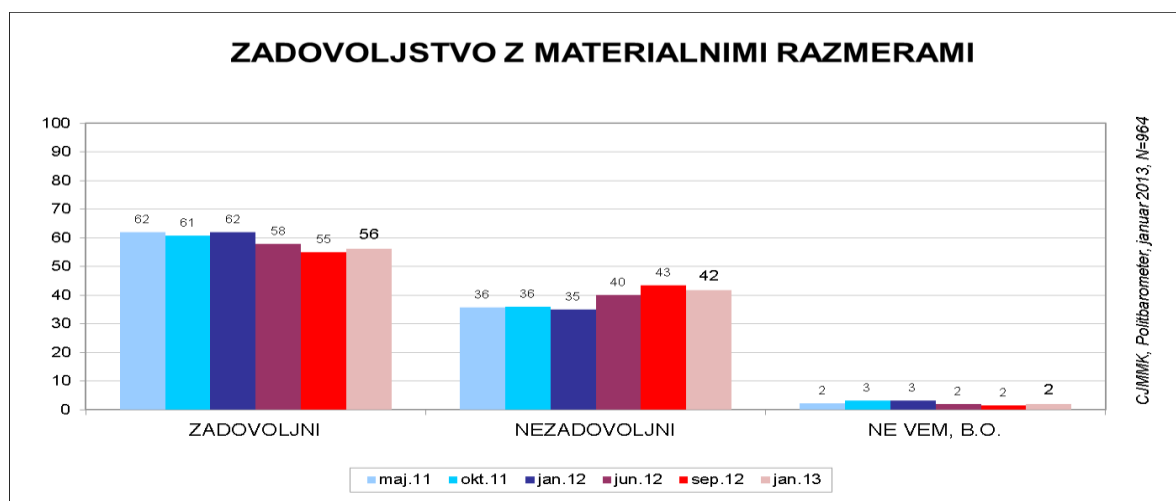
Graf 42

5.3 Zadovoljstvo z materialnimi razmerami

V izražanju zadovoljstva z materialnimi razmerami so respondenti mnogo bolj izdiferencirani. Delež nezadovoljnih (graf 43) v bližnji primerjavi postopoma narašča, ta vtis pa potrjuje tudi pogled na daljšo retrospektivo (graf 45).

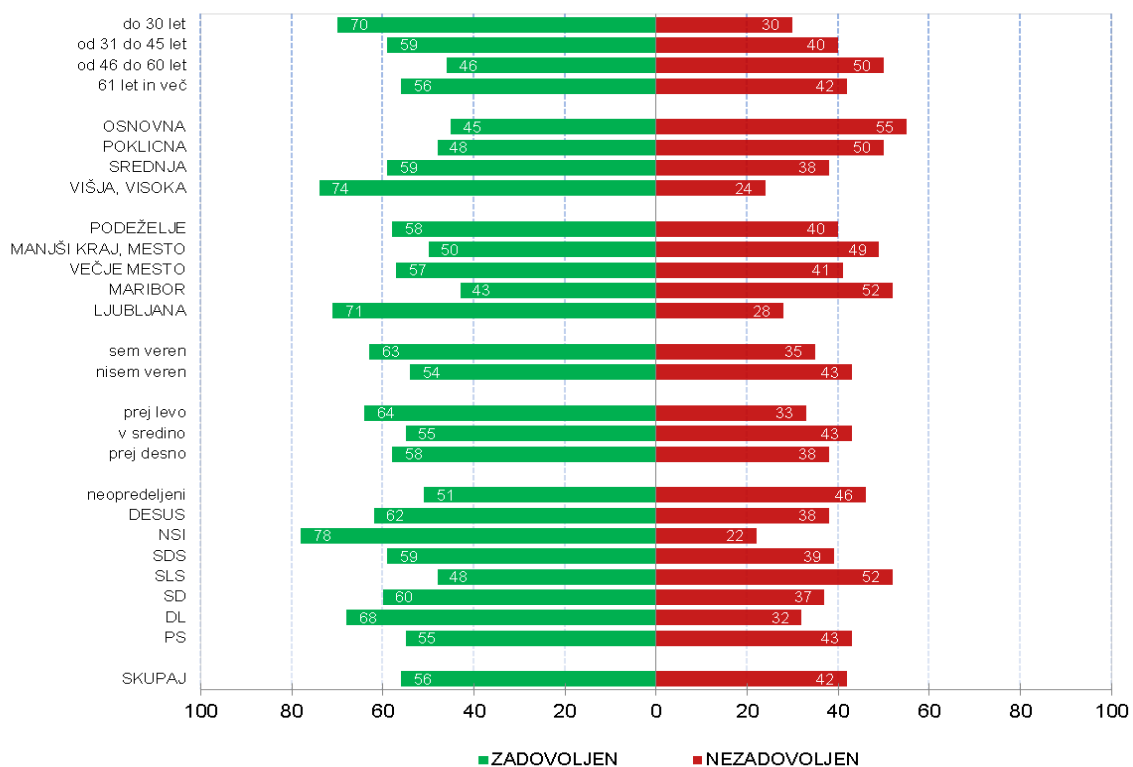
Graf 43

Vpogled v analizo pokaže, da se nezadovoljstvo z materialnimi razmerami najbolj izrazi v naslednjih skupinah respondentov: 46 do 60 let stari (50%), le z osnovno šolo (55%), brezposelni (75%!), respondenti iz Maribora in preferenti SLS (52%) itd. Najbolj zadovoljni z materialnimi razmerami pa so najmlajši (do 30 let: 70%), višje in visoko izobraženi (74%), študenti, dijaki (80%), podporniki vlade J. J. (66%), preferenti NSI (78%) in DL (68%) itd.

Graf 44

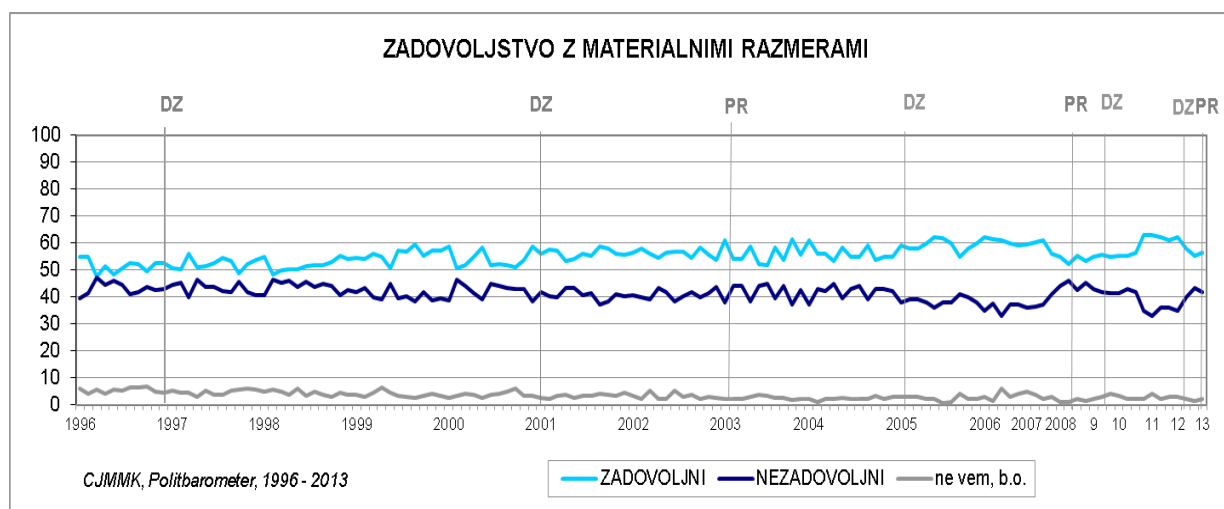
ZADOVOLJSTVO Z MATERIALNIMI RAZMERAMI

CJMMK, Politbarometer, januar 2013, N=964

Graf 45

ZADOVOLJSTVO Z MATERIALNIMI RAZMERAMI

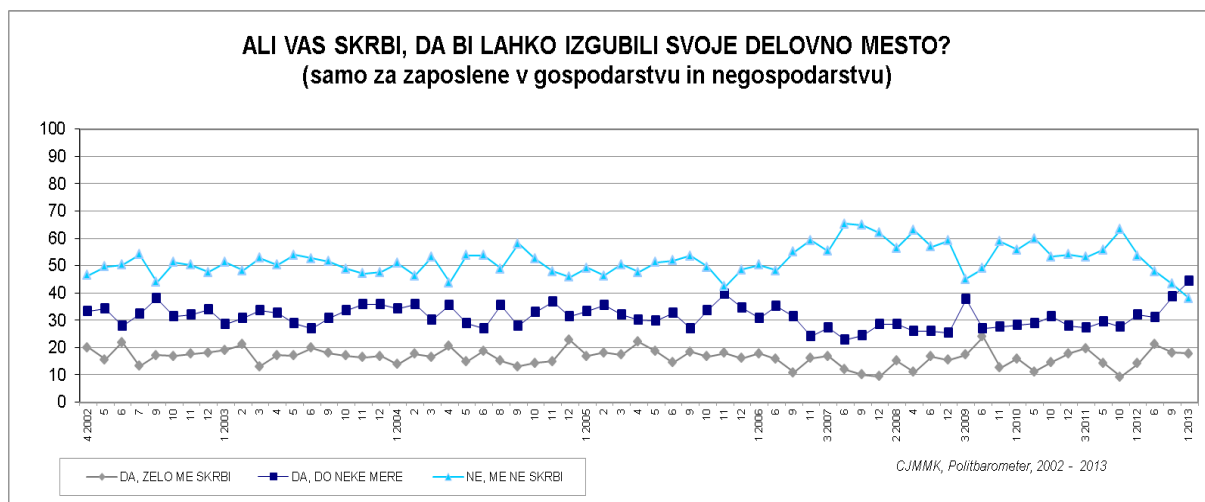

CJMMK, Politbarometer, 1996 - 2013

5.4 Skrb za zaposlitev

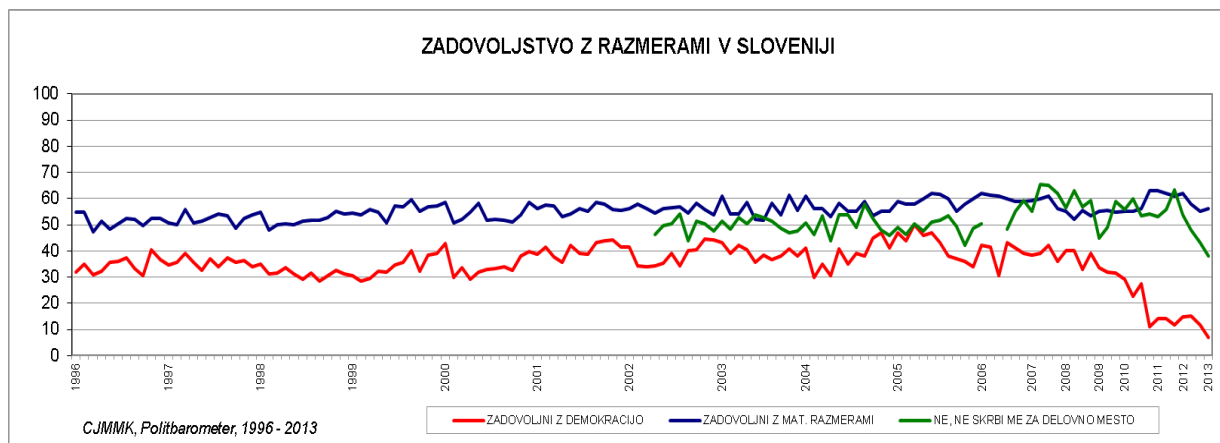
V izražanju skrbi pred izgubo zaposlitve je očitna stiska, ki jo ljudje doživljajo. Med zaposlenimi je tokrat daleč največ takih, ki kažejo »do neke mere zaskrbljenost«, medtem ko delež »zelo zaskrbljenih« ostaja na povprečju. Predvsem je očitno, da delež nezaskrbljenih izrazito upade in sicer iz preko 60% na jesen 2011 na značilno pod 40% ob tokratni meritvi.

Graf 46

5.5 Ne-zadovoljstva – strnjen prikaz

Graf 47

Graf 48

